

Lik boginje
pravde

b i l t e n

sudske prakse
Vrhovnog suda
Federacije
Bosne i
Hercegovine

broj 2

**Sarajevo,
juli-decembar 2004.
srpanj-prosinac 2004.**

BILTEN SUDSKE PRAKSE
VRHOVNI SUD FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

OSNIVAČ:

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine,
Sarajevo, Valtera Perića 15

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:

Predsjednik suda **AMIR JAGANJAC**

UREĐUJE:

ODJELJENJE ZA PRAĆENJE I
PROUČAVANJE SUDSKE PRAKSE

Amir JAGANJAC
Ignjacije DODIK
Hajrudin HAJDAREVIĆ
Sadudin KRATOVIĆ
Malik HADŽIOMERAGIĆ
Milka MITROVIĆ
Zdenko ETEROVIĆ
Milan PAVLIĆ

IZDAVAČ:

Javno preduzeće
Novinsko-izdavačka organizacija
Službeni list Bosne i Hercegovine
Sarajevo, Magribija 3

ZA IZDAVAČA:

Mehmedalija HUREMOVIĆ, direktor

Lik boginje
pravde

b i l t e n

sudske prakse
Vrhovnog suda
Federacije
Bosne i
Hercegovine

broj 2

**Sarajevo,
juli-decembar 2004.
srpanj-prosinac 2004.**

S A D R Ź A J

KRIVIČNO PRAVO

- sudske odluke

GRAĐANSKO PRAVO

- sudske odluke

UPRAVNO PRAVO

- Sudske odluke

ABECEDNI STVARNI REGISTAR

- za krivično pravo
- za građansko pravo
- za upravno pravo

REGISTAR PRIMIJENJENIH PROPISA

- za krivično pravo
- za građansko pravo
- za upravno pravo

KRIVIČNO PRAVO

KRIVIČNI ZAKON FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

1.

Član 26. stav 2. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

PRI OCJENI DA LI JE ODBRANA KOJU JE PRIMJENIO NAPADNUTI KAKO BI OD SEBE ODBIO ISTOVREMENI PROTIVPRAVNI NAPAD BILA NEOPHODNO POTREBNA UZIMA SE U OBZIR NE SAMO TO DA LI JE NAPADNUTI UPOTRIJEBIO JEDINO SREDSTVO KOJE JE U KONKRETNOJ SITUACIJI IMAO ZA ODBRANU NEGO I DA LI JE TO SREDSTVO UPOTRIJEBIO NA NAČIN KOJI JE BIO JEDINO MOGUĆ. RADI TOGA JE PRAVILAN ZAKLJUČAK PRVOSTEPENOG SUDA, DA JE OPTUŽENI ODBIJAJUĆI ISTOVREMENI PROTIVPRAVNI NAPAD OŠTEĆENOG, PREKORAČIO GRANICE NUŽNE ODBRANE, BUDUĆI DA NAČIN NA KOJI JE UPOTRIJEBIO AUTOMATSKU PUŠKU S KOJOM JE RASPOLAGAO – ISPALJIVANJE RAFALA OD OKO 20 METAKA PREMA OŠTEĆENOM KOJI SE NALAZIO IZA NJEGA, BEZ PRETDHODNOG VERBALNOG UPOZORENJA DA ĆE UPOTRJEBITI PUŠKU ILI UPOZORENJA PUCANJEM U ZRAK, NIJE BIO NI JEDINI MOGUĆI NI NEOPHODNO POTREBNI NAČIN ODBRANE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Kž-100/04 od 9.12.2004.g.)

2.

Član 207. stav 1. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

ZA POSTOJANJE KRIVIČNOG DJELA SPOLNI ODNOŠAJ S DJETETOM IZ ČLANA 207. STAV 1. KZ FBIH JE IRELEVANTNO DA LI JE S DJETETOM IZVRŠEN SPOLNI ODNOŠAJ ILI SA SPOLNIM ODNOŠAJEM IZJEDNAČENA SPOLNA RADNJA. KAKO SE SPOLNOM RADNjom IZJEDNAČENOM SA SPOLNIM ODNOŠAJEM SMATRA SVAKA RADNJA KOJA PODRAZUMIJEVA ULAŽENJE SPOLNOG ORGANA UČINITELJA U TIJELO ŽRTVE ILI ULAŽENJE DRUGIM DIJELOVIMA TIJELA UČINITELJA U SPOLNE ORGANE ŽRTVE S CILJEM ZADOVOLJENJA SPOLNOG NAGONA, ONDA UTVRĐENE RADNJE OPTUŽENOG – STAVLJANJE NJEGOVOG SPOLNOG ORGANA U USTA MLDB. D.A. I MLDB. D.M. PREDSTAVLJAJU S SPOLNIM ODNOŠAJEM IZJEDNAČENE SPOLNE RADNJE S DJETETOM, T.J. RADNJE UČINJENJA NAPRED NAVEDENOG KRIVIČNOG DJELA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Kž-418/04 od 23.11.2004.g.)

ZAKON O KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

3.

Član 312. stav 1. tačka b) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

SUDIJA ZA PREDHODNO SASLUŠANJE U SMISLU ČLANA 39. TAČKA D. ZKP FBIH NE MOŽE VRŠITI SUDIJSKE DUŽNOSTI NAKON ŠTO JE OKONČAN DIO POSTUPKA KOJI SE VODI PRED SUDIJOM ZA PREDHODNO SASLUŠANJE I POSLIJE PROSLIJEĐIVANJA PREDMETA SUDEĆEM VIJEĆU. POŠTO JE NASUPROT TOME, SUDIJA ZA PREDHODNO SASLUŠANJE U ISTOM PREDMETU BIO ČLAN VIJEĆA KOJE JE U POSTUPKU KONTROLE PRITVORA (ČLAN 151. STAV 1. ZKP FBIH) DONIJELO RJEŠENJE O PRODUŽENJU PRITVORA, ODNOSNO KAKO JE SUDJELOVAO U NJEGOVOJ DONOŠENJU IAKO SE MORAO IZUZETI, UČINJENA JE BITNA POVREDA ODREĐABA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 1. TAČKA B. ZKP FBIH.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Kž-366/04 od 7.9.2004.g.)

4.

Članak 312. stavak 1. točka d. Zakona o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

TIME ŠTO NAKON PODNOŠENJA PRIJEDLOGA TUŽITELJA ZA PRODUŽENJE PRITVORA, OSUMNJIČENI KOME JE POBIJANIM RJEŠENJEM PRODUŽEN PRITVOR NIJE IZVEDEN PRED SUDSKO VIJEĆE RADI IZJAŠNENJA O RAZLOZIMA ZA PRODUŽENJE PRITVORA (NIJE MU OMOGUĆENO DAVANJE TAKVOG IZJAŠNENJA NI PRED SUDIJOM ZA PREDHODNI POSTUPAK NAKON PODNOŠENJA PRIJEDLOGA TUŽITELJA ZA ODREĐIVANJE PRITVORA) POVRIJEĐENO JE NJEGOVO PRAVO NA OBRANU I UČINJENA BITNA POVREDA ODREĐABA KAZNENOG POSTUPKA IZ ČLANKA 312. TOČKA D. ZKP FBIH. OVO BEZ OBZIRA ŠTO TAKVA OBAVEZA NIJE IZRIČITO PROPISANA U ODREDBAMA ZKP FBIH, JER OVAKVU OBAVEZU IZVOĐENJA PRED SUDIJU SVAKOGA TKO JE UHAPŠEN ILI LIŠEN SLOBODE IZRIČITO PREDVIĐA ČLANAK 5. STAVAK 3. EVROPSKE KONVENCIJE ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA I OSNOVNIH SLOBODA, ČIJA PRIMJENA JE U SMISLU ČLANKA II/1 USTAVA BOSNE I HERCEGOVINE OBAVEZNA I IMA PRIORITET U ODNOSU NA SVAKI DRUGI ZAKON.

Iz obrazloženja:

Prema izreci i obrazloženju pobijanog rješenja, pritvor osumnjičenom produžen je po pritvorskoj osnovi iz člana 146. stav 1. tačka a. ZKP FBiH, s obrazloženjem da su u konkretnom slučaju ispunjeni opći i posebni uvjeti za produženje pritvora po navedenoj pritvorskoj osnovi.

U podnesenoj žalbi se posebno navodi da je pobijanim rješenjem prekršena odredba člana 5. stav 3. Evropske konvencije o ljudskim pravima, jer prije donošenja rješenja o produženju pritvora osumnjičeni nije izveden pred sudiju za prethodni postupak ili vijeće pred kojim bi se izjasnio i osporio prijedlog kantonalnog tužitelja za produženje pritvora.

Nakon što je ispitao navedene žalbene prigovore osumnjičenog, ovaj sud je našao da su oni djelimično osnovani. Naime, prema stanju spisa predmeta proizlazi da je Kantonalni tužitelj u Sarajevu pismenim podneskom od 10.12.2004. godine predložio produženje pritvora po pritvorskim osnovama iz člana 146. stav 1. tačka a. i b. ZKP FBiH protiv osumnjičenog protiv koga se pred tim sudom vodi istražni postupak zbog krivičnog djela ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 154. ranijeg KZ FBiH. Djelimično prihvatajući prijedlog kantonalnog tužitelja, vijeće prvostepenog suda je pobijanim rješenjem produžilo pritvor osumnjičenom za još 2 mjeseca po pritvorskoj osnovi iz člana 146. stav 1. tačka a. ZKP FBiH, nalazeći pritom da nisu ispunjene zakonske pretpostavke za produženje pritvora i po pritvorskoj osnovi iz tačke b. stava 1. člana 146. ZKP FBiH.

Međutim, iz spisa predmeta ne proizlazi da je vijeće prvostepenog suda prije odluke o produženju pritvora pozivalo osumnjičenog pred to vijeće, da se izjasni i eventualno ospori prijedlog kantonalnog tužitelja za daljnje produženje pritvora. S tim u vezi ovaj sud nalazi da je osnovan žalbeni prigovor osumnjičenog da je time povrijeđeno njegovo ljudsko pravo iz člana 5. stav 3. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda. Prema toj odredbi „svako tko je uhapšen ili lišen slobode prema odredbama stava 1.(c) ovog člana mora odmah biti izveden pred sudiju ili drugo službeno lice zakonom ovlašteno da vrši sudsku vlast i mora imati pravo na suđenje u razumnom roku ili na puštanje na slobodu do suđenja ...“. Prema diktiji navedenog člana Konvencije sud je bezuvjetno bio dužan uhapšenu osobu odmah izvesti pred nadležnog sudiju ili vijeće i dati mu mogućnost da se izjasni i ospori prijedlog tužitelja za njegovo pritvaranje, odnosno produženje pritvora. Primjena navedene konvencijske odredbe bila je obavezna za sud na osnovu odredbe člana II/1 Ustava BiH, prema kojoj odredbi prava i slobode propisane u Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima i njezinim protokolima direktno se primjenjuju u Bosni i Hercegovini i imaju prioritet nad drugim zakonima. Kako u konkretnom slučaju osumnjičeni nije izveden pred sudiju za

prethodni postupak ili vijeće koje je odlučivalo o produženju pritvora, ovaj sud nalazi, da mu je time uskraćena mogućnost izjašnjenja o prijedlogu za određivanje odnosno produženje pritvora, na što je imao pravo prema navedenoj odredbi člana 5. stav 3. Evropske konvencije o ljudskim pravima. Kako se podnesenom žalbom ukazuje na povredu navedene konvencijske odredbe, kao i na postupanje suprotno pravilima drugih međunarodnih dokumenata, ovaj sud je djelimičnim uvažanjem žalbe osumnjičenog, izjavljene u tom pravcu, ukinuo pobijano rješenje vijeća prvostepenog suda i predmet vratio na ponovno odlučivanje.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Kž-566/04 od 24.12.2004.g.)

5.

Član 246. stav 5. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

OKOLNOST DA JE NEKIMA OPTUŽENIMA KAO SAIZVRŠITELJIMA KRIVIČNOG DJELA IZREČENA KRIVIČNOPRAVNA SANKCIJA PREDVIĐENA U SPORAZUMU O PRIZNANJU KRIVNJE ISPOD ZAKONOM ODREĐENOG MINIMUMA KAZNE ZATVORA ZA UČINJENO KRIVIČNO DJELO, NEMA NIKAKVOG ZNAČAJA ZA OPTUŽENOG KOJI U TOME NIJE UČESTVOVAO, PA SE NJEMU MORA IZREĆI KRIVIČNOPRAVNA SANKCIJA U SKLADU SA ODGOVARAJUĆIM ODREDBAMA KRIVIČNOG ZAKONA.

Iz obrazloženja:

Prema obrazloženju pobijane presude i stanja spisa predmeta, ostali saizvršioци predmetnog krivičnog djela, su sa kantonalnim tužiocem, sačinili sporazum o priznanju krivnje u zamjenu za pogodnost izricanja blaže krivičnopravne sankcije. Nakon prihvatanja tog sporazuma, prvostepeni sud je u smislu člana 246. stav 2. ZKP FBiH ostalim saizvršiocima krivičnog djela, posebnom presudom, izrekao krivičnopravnu sankciju, predviđenu u tom sporazumu. Kako optuženi nije učestvovao u sklapanju tog sporazuma, onda je jasno da isti u odnosu na njega nema nikakvog značaja, pa se njemu krivičnopravna sankcija mora izreći u skladu sa odgovarajućim odredbama krivičnog zakona. Radi svega izloženog, ovaj sud, u smislu odredbe člana 315. stav 1. ZKP FBiH, smatra da prvostepeni sud nije imao osnova (pozivajući se na pomenuti sporazum) za primjenu pravila o oblažavanju kazne propisanih odredbama članova 50. i 51. KZFBiH, pa je, djelomično uvažio žalbu kantonalnog tužitelja, preinačio prvostepenu presudu i optuženog P.M. osudio na kaznu zatvora u trajanju od 5 godina. Po ocjeni ovog suda takva kazna zatvora je srazmjerna težini učinjenog krivičnog djela i stepenu krivične odgovornosti optuženog i neophodna za ostvarenje svrhe kažnjavanja.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Kž-456/04 od 27.1.2005.g.)

6.

Član 151. stav 1. u vezi sa članom 146. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

KADA NAKON POTVRĐIVANJA OPTUŽNICE IZVANRASPRAVNO VIJEĆE ODLUČUJE O PRITVORU, NE MOŽE SE UPUŠTATI U OCJENJIVANJE POSTOJANJA OSNOVANE SUMNJE DA JE OPTUŽENI UČINIO KRIVIČNO DJELO ZA KOJE SE TERETI. OVO ZBOG TOGA, JER JE POSTOJANJE TAKVE OSNOVANE SUMNJE UTVRĐENO POTVRĐIVANJEM OPTUŽNICE, PA IZVANRASPRAVNO VIJEĆE TAKO UTVRĐENU OSNOVANU SUMNJU NEMA PRAVO DA PREISPITUJE.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Kž-574/04 od 30.12.2004.g.)

NEODREĐENA VRIJEDNOSNA OBILJEŽJA NEKIH KAZNENIH DJELA U KAZNENOM ZAKONU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

1. Zakonsko obilježje "veći iznos" kod:

- kaznenog djela: Lažna porezna prijava iz čl. 274. st. 2. KZ FBiH,

postoji kad ugrožena naplata većeg iznosa javnih prihoda kod navedenog kaznenog djela prelazi 15.000,00 (petnaest tisuća konvertibilnih maraka).

2. Zakonsko obilježje «znatna imovinska korist» kod:

- kaznenog djela: Iznuda iz čl. 295. st. 2. KZ FBiH,

- kaznenog djela: Ucjena iz čl. 296. st. 2. KZ FBiH,

postoji kad vrijednost imovinske koristi pribavljene počinjenjem navedenih kaznenih djela prelazi 15.000,00 (petnaest tisuća konvertibilnih maraka).

3. Zakonsko obilježje «znatna imovinska šteta» kod:

- kaznenog djela: Nesavjesno poslovanje u privredi iz čl. 242. st. 1. KZ FBiH,

postoji kad vrijednost prouzročene imovinske štete prelazi 15.000,00 (petnaest tisuća konverbitilnih maraka).

4. Zakonsko obilježje «znatna šteta» kod:

- kaznenog djela: Nepostupanje po propisima za suzbijanje bolesti životinja i bilja iz čl. 310. st. 3. KZ FBiH,
- kaznenog djela: Oštećenje, uništenje i nedopušteni izvoz spomenika kulture i zaštićenih objekata prirode iz čl. 321. st. 2. KZ FBiH,
- kaznenog djela: nedopušteno vršenje istraživačkih radova i prisvajanje spomenika kulture iz čl. 322. st. 2. KZ FBiH,

postoji kad vrijednost prouzročene imovinske štete prelazi 15.000,00 (petnaest tisuća konvertibilnih maraka).

5. Zakonsko obilježje «stvar velike vrijednosti» kod:

- kaznenog djela: Teška krađa iz čl. 287. st. 2a. KZ FBiH,
- kaznenog djela: Zagađivanje stočne hrane ili vode za napajanje stoke iz čl. 312. st. 2. KZ FBiH,

postoji kad vrijednost ukradene stvari, ili imovinske štete prelazi 15.000,00 (petnaest tisuća konvertibilnih maraka).

6. Zakonsko obilježje "imovina većeg obima" kod:

- kaznenog djela: Izazivanje opće opasnosti iz čl. 323. st. 1. i 2. KZ FBiH,
- kaznenog djela: Oštećenje zaštitnih naprava na radu iz čl. 325. st. 1. i 2. KZ FBiH,
- kaznenog djela: Npropisno i nepravilno izvođenje građevinskih radova iz čl. 326. st. 1. KZ FBiH,
- kaznenog djela: Neotklanjanje opasnosti iz čl. 331. st. 1. i 2. KZ FBiH,
- kaznenog djela: Ugrožavanje javnog prometa opasnom radnjom iz čl. 334. st. 1. KZ FBiH,
- kaznenog djela: Nesavjesan nadzor nad javnim prometom iz čl. 335. st. 1. i 2. KZ FBiH,

postoji kad vrijednost imovine prelazi 30.000,00 (trideset tisuća konvertibilnih maraka).

7. Zakonsko obilježje «imovina velike vrijednosti» kod:

- kaznenog djela: Neizvršenje i odbijanje izvršenja naređenja iz čl. 399. st. 1. KZ FBiH,
- kaznenog djela: Povreda stražarske, patrolne ili druge slične službe iz čl. 405. st. 1. KZ FBiH,

- kaznenog djela: Podnošenje neistinitog raporta i izvješća iz čl. 406. KZ FBiH,
- kaznenog djela: Nepoduzimanje mjera za zaštitu vojne jedinice iz čl. 407. st. 1. KZ FBiH, («imovina velike vrijednosti»),
- kaznenog djela: Neosiguranje pri vojnim vježbama iz čl. 408. st. 1. KZ FBiH,

postoji kad vrijednost ugrožene imovine prelazi 60.000 (šesdeset tisuća konvertibilnih maraka).

8. Zakonsko obilježje: "imovinska korist velike vrijednosti" kod:

- kaznenog djela: Pranje novca iz čl. 272. st. 2. KZ FBiH,

postoji kad ta imovinska korist prelazi 50.000 (pedeset tisuća konvertibilnih maraka).

9. Zakonsko obilježje «imovina većih razmjera» bilo kao štete ili ugrožavanja takve imovine, kod:

- kaznenog djela: Ugrožavanje javnog prometa iz čl. 332. st. 1. i 2. KZ FBiH,

postoji kad vrijednost ugrožene imovine prelazi 50.000,00 (pedeset tisuća konvertibilnih maraka).

10. Zakonsko obilježje «imovinska šteta velikih razmjera», kod:

- kaznenog djela: Onečišćavanje okoliša iz čl. 303. st. 4. i 6. KZ FBiH,
- kaznenog djela: Teška djela protiv opće sigurnosti ljudi i imovine iz čl. 328. st. 1. i 3. KZ FBiH,
- kaznenog djela, Teška djela protiv sigurnosti javnog prometa iz čl. 336. st. 1. i 3. KZ FBiH,
- kaznenog djela: Povreda stražarske patrolne ili druge slične službe iz čl. 405. st. 3. KZ FBiH,
- kaznenog djela: Nepoduzimanje mjera za zaštitu vojne jedinice iz čl. 407. st. 2. KZ FBiH,
- kaznenog djela: Neosiguranje pri vojnim vježbama iz čl. 408. st. 2. KZ FBiH,
- kaznenog djela: Izazivanje šumskog požara iz čl. 317. st. 1. KZ FBiH,
- postoji kad šteta, ili ugrožavanje imovine prelazi 100.000,00 (sto tisuća konvertibilnih maraka).

GRAĐANSKO PRAVO

NADLEŽNOST

7.

Član 22. i 28. Zakona o stambenim odnosima

Član 16. prethodnog Zakona o parničnom postupku

NIJE NADLEŽAN SUD DA ZA NOSIOCA STANARSKOG PRAVA ODREDI ČLANA PORODIČNOG DOMAĆINSTVA NAKON SMRTI RANIJEG NOSIOCA STANARSKOG PRAVA.

Iz obrazloženja:

U ovom predmetu predlagateljica je tražila da sud utvrdi da je ona, kao član porodičnog domaćinstva svoje majke, nakon njene smrti 1993. godine postala nosilac stanarskog prava na spornom stanu.

Odredbama člana 22. i 28. Zakona o stambenim odnosima propisano je da kad nosilac stanarskog prava umre, članovi porodičnog domaćinstva će između sebe odrediti jedno lice za nosioca stanarskog prava i o tome obavijestiti davaoca stana na korištenje. Ako davalac stana na korištenje neće da zaključi ugovor o korištenju stana u roku od 30 dana od dana podnesenog traženja, stambeni organ donosi rješenje koje zamjenjuje ugovor o korištenju stana dok taj ugovor ne bude zaključen po odredbama ZSO.

Dakle, za zahtjev kakav je predlagateljica podnijela u ovom predmetu nije nadležan sud već organ uprave pa su nižestepeni sudovi, odlučujući o zahtjevu koji ne ide u sudsku nadležnost (član 16. prethodnog ZPP-a), počinili bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz člana 336. stav 2. tačka 3. prethodnog ZPP-a, koji se u konkretnom slučaju primjenjuje na osnovu odredbe člana 456. stav 1. sada važećeg ZPP-a.

Zbog toga je reviziju protupredlagača, bez obzira na razloge koji su u njoj navedeni, primjenom odredbe člana 229. stav 2. važećeg ZPP-a, valjalo uvažiti i odlučiti kao u izreci.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj: Rev-11/03 od 2.3.2004. god.)

8.

Član 56. stav 1. Zakona o deviznom poslovanju

Član 42. stav 3. Zakona o prekršajima

ODLUČIVANJE O VRAĆANJU DEVIZNIH SREDSTAVA (I KAMATA NA TA SREDSTVA), PRIVREMENO ODUZETIH ZBOG DEVIZNOG PREKRŠAJA, U ISKLJUČIVOJ JE NADLEŽNOSTI TIJELA UPRAVE KOJE JE TA SREDSTVA ODUZELO, A NE SUDA.

Iz obrazloženja:

Nižestepeni sudovi su utvrdili da je predmet tužbenog zahtjeva kamata na oduzeta devizna sredstva koja su tužiteljima oduzeta, kao predmet prekršaja od ovlaštenih radnika tužene 08.11.1993. g. a u skladu sa Zakonom o deviznom poslovanju ("Sl.list RBiH", br. 2/92). Takođe je utvrđeno da je protiv tužitelja vođen prekršajni postupak zbog prekršaja iz člana 131. stav 1. tačka 5. Zakona o deviznom poslovanju. Rješenjem Općinskog suda za prekršaje NS br. V-P-III-383/98 od 18.08.1998. g., prekršajni postupak protiv tužitelja je obustavljen zbog nastupjele zastare vođenja prekršajnog postupka, a privremeno oduzeti predmeti prekršaja (u ovom slučaju devizna sredstva) u iznosu od 41.700 DEM vraćaju se vlasnicima – tužiteljima. Sud nije odlučivao o kamati na ta sredstva niti su takav zahtjev tužitelji postavili, a niti su izjavili žalbu na naprijed navedeno rješenje.

Odredbom člana 56. stav 1. Zakona o deviznom poslovanju, određeno je da ministarstva i drugi organi državne uprave, mogu izreći zaštitnu mjeru, oduzimanje novca i drugih predmeta, koji su upotrebljeni ili bili namjenjeni za izvršenje prekršaja i to privremeno do odluke suda.

Zakonom o prekršajima ("Sl.novine Kantona Sarajevo", br. 3/97) članom 42. stav 3. regulisano je da organ koji je donio rješenje o prekršaju određuje da li će se oduzeti predmeti prodati, uništiti ili vratiti učiniocu prekršaja. To isto propisano je i članom 38. stav 3. Zakona o prekršajima kojima se povređuju federalni propisi.

Prema ovoj zakonskoj odredbi odlučivanje o vraćanju sredstava privremeno oduzetih od organa uprave zbog deviznog prekršaja u isključivoj je nadležnosti organa uprave (u ovom slučaju suda za prekršaje). Za odlučivanje o vraćanju privremeno oduzetih sredstava nisu nadležni sudovi koji rješavaju građansko pravne sporove po Zakonu o parničnom postupku. Takva nadležnost suda ne bi se mogla prihvatiti ni u slučaju traženja kamate na oduzeta i vraćena sredstva u upravnom postupku, obzirom da je kamata akcesorno povezana sa glavnom novčanom tražbinom za koju je ustanovljena nadležnost tijela uprave

(u ovom slučaju suda za prekršaje). Kada je za odlučivanje o glavnom dugu ustanovljena nadležnost tijela uprave, samo se u postupku pred tim tijelom može, eventualno, ostvariti i pravo na plaćanje i zatezne kamate na taj dug.

Prema odredbama člana 17. stav 1. Zakona o parničnom postupku, tokom cijelog postupka sud pazi po službenoj dužnosti, na svoju stvarnu nadležnost, a prema odredbama čl. 16. st. 2. kada sud u toku postupka utvrdi da za rješavanje spora nije nadležan sud nego koji drugi domaći organ, oglasiće se nenadležnim, ukinuti provedene radnje u postupku i odbaciti tužbu.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH broj: Rev-279/01 od 2.12.2003. god.)

PARNIČNI POSTUPAK

9.

Član 2. predhodnog Zakona o parničnom postupku

SUD NE MOŽE ODBITI DA ODLUČUJE O ZAHTJEVU ZA KOJI JE NADLEŽAN, PA NI IZ RAZLOGA ŠTO NIJE BILA "FORMIRANA" ODGOVARAJUĆA INSTITUCIJA NA NIVOU TUŽENE (BOSNE I HERCEGOVINE) KOJA ĆE JE ZASTUPATI PRED SUDOVIMA I DRUGIM ORGANIMA.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je pravilno postupio kada je, nakon uvida u ugovor o zakupu broj 8/00 od 01.07.2000. g. i račune br. 01-169-4 od 01.11.2000. g. i br. 01-171-6 i br. 01-172-4, oba od 09.11.2000. g., našao da je osnovan tužbeni zahtjev tužitelja i odlučio kao u izreci pobijane presude.

Tužena je uredno primila tužbu sa dokumentacijom i pozive za ročišta. Nije dala odgovor na tužbu, a podneskom od 05.04.2002. g. predložila je odgodu zakazanog ročišta za period od 3 mjeseca (za dan 05.06.2002. g.), iz razloga što nije bila "formirana" odgovarajuća institucija na nivou tužene koja će zastupati tuženu, pred sudovima i drugim organima.

Prvostepeni sud je uvažio prijedlog tužene i ročište odgodio za dan 12.09.2002. g., na koje uredno pozvana tužena nije pristupila (niti je predložila daljnje odlaganje ročišta), pa je isto održano u odsustvu tužene i nakon provedenih dokaza i njihove ocjene donijeta je pobijana presuda.

Nisu osnovani žalbeni navodi tužene da, iz razloga što nije bila završena procedura za imenovanje pravobranioca tužene i njegovih zamjenika, sud nije mogao donijeti pobijanu presudu.

Pravila građanskog procesnog prava ne poznaju instituciju tzv. šutnje suda, čija primjena ovlašćuje na fikciju o odbijanju zahtjeva.

Tuženoj je data mogućnost da učestvuje u postupku, a razlozi iz kojih je bila pasivna, ne smiju spriječiti rad suda i zaštitu koja se od njega zahtijeva. Polazeći od neopredjeljenog stava prema neaktivnosti tužene (koja nije preduzela nikakvu aktivnost u parnici), a što znači da se ne može znati što hoće jer je njena volja nepoznata pa stoga procesnopravno irelevantna, ali i da se navodi tužitelja kao aktivne stranke ne mogu smatrati istinitim ili neistinitim (samo zbog toga što se tužena nije o njima izjasnila), ovaj sud je mišljenja da je prvostepeni sud pravilno postupio kada je pobijanu odluku zasnovao na rezultatima izvedenih dokaza i utvrđenom činjeničnom stanju.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH broj: Pz-274/02 od 5.3.2004. god.)

10.

Član 7. stav 1. važećeg Zakona o parničnom postupku

Član 7 Zakona o zaštiti od klevete FBiH

TUŽENI SU DUŽNI VEĆ U ODGOVORU NA TUŽBU ZA NAKNADU ŠTETE ZBOG KLEVETE IZNIJETI SVE ČINJENICE I PONUDITI SVE DOKAZE DA SU IZUZETI OD ODGOVORNOSTI PO ODREDBI ČLANA 7. ZAKONA O ZAŠTITI OD KLEVETE FBiH.

Iz obrazloženja

Tačna je konstatacija prvostepenog suda da je u novom ZPP-u reducirano načelo materijalne istine po kome je sud bio ovlašten izvesti i dokaze koje stranke nisu iznijele ako su ti dokazi značajni za odlučivanje (član 7. stav 3. prethodnog ZPP-a). Sada su sudu oduzeta određena oficijozna ovlaštenja kojima mu je ranije bilo priznato pravo na poduzimanje određenih aktivnosti i bez inicijative, pa čak i protiv volje stranaka, uz cijenu ograničavanja njihovih dispozitivnih ovlaštenja. Međutim, tuženi su se u postupku ponašali sasvim pasivno – nisu došli ni na jedno zakazano ročište, nisu predložili ni jedan dokaz da su prenesene tvrdnje u spornom članku istinite, nisu angažovali punomoćnika advokata, a nisu osporili ni isprave koje su tužitelji priložili – uvjerenja o nekažnjavanju i uvjerenja o nevođenju prekršajnih postupaka protiv tužitelja.

Po odredbi člana 7. stav 1. sada važećeg ZPP-a stranke su dužne iznijeti sve činjenice na kojima zasnivaju svoje zahtjeve i izvoditi dokaze kojima se utvrđuju te činjenice. Stoga su tuženi već u odgovoru na tužbu (član 71. stav 2. važećeg ZPP-a) morali navesti sve činjenice na osnovu kojih osporavaju tužbeni zahtjev i predložiti sve dokaze kojima se utvrđuju te činjenice (na primjer odluke Općinskog suda za prekršaje Orašje u kojima je trećetužitelj eventualno kažnjavan zbog povrede javnog reda i mira) ili te dokaze ponuditi u žalbi uz dokaze zašto to bez svoje krivnje nisu mogli učiniti do zaključenja glavne rasprave (član 207. stav 1. važećeg ZPP-a).

Zbog toga je ovaj sud njihovu žalbu morao odbiti primjenom odredbe člana 226. ZPP-a i prvostepenu presudu potvrditi.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: Gž-121/04 od 7.10.2004. god.)

11.

Član 17. stav 1. važećeg Zakona o parničnom postupku

Član 13. Zakona o zaštiti od klevete FBiH

Član 4. stav 1. Zakona o javnom informisanju

I KNJIGA IZ ČIJEG SADRŽAJA SLIJEDI DA SADRŽI INFORMACIJU O LIČNOSTI TUŽITELJA I NJEGOVOJ DJELATNOSTI MOŽE PREDSTAVLJATI SREDSTVO JAVNOG INFORMISANJA PA JE ZA ZAHTEJEV ZA NAKNADU ŠTETE ZBOG KLEVETE IZNESENE U NJOJ NADLEŽAN KANTONALNI SUD.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud se oglosio stvarno nenadležnim za postupanje u ovoj pravnoj stvari pozivom na odredbu čl. 13. Zakona o zaštiti od klevete FBiH koja propisuje da je za zahtjev za naknadu štete zbog klevete iznesene u sredstvima javnog informiranja nadležan kantonalni sud, te pozivom na odredbe Zakona o javnom informisanju ("Službeni list SRBiH", br. 21/90) nalazeći da se knjiga ne može podvesti pod pojam "sredstva informisanja".

Međutim, prema odredbi čl. 4. st. 1. Zakona o javnom informisanju sredstva javnog informisanja, u smislu tog zakona, su javna glasila i druga sredstva javnog informisanja, a prema odredbi stava 3. tog člana druga sredstva informisanja su štampana odnosno proizvedena audio-vizuelna i ostala sredstva koja sadrže informacije o nekom događaju, pojavi, ličnosti, predmetu ili djelatnosti, a namjenjena su informisanju javnosti.

Iz dokaza priloženog uz tužbu – fotokopije strana 524 i 525 pomenute knjige "Čuvari Jugoslavije ..." slijedi da ona upravo sadrži informaciju o ličnosti tužitelja i njegovoj djelatnosti kao suradnika UDB-e u BiH, a ta knjiga je samim svojim izdavanjem namjenjena informisanju javnosti.

Prema tome, ovakva knjiga predstavlja "druga sredstva informisanja" iz čl. 4. st. 3. Zakona o informisanju, pa je za zahtjev za naknadu štete zbog eventualne klevete iznesene u njoj nadležan kantonalni sud.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj: Gž-47/04 od 17.6.2004. god.)

12.

Član 196. tačka 6. prethodnog Zakona o parničnom postupku

Član 59. a) Zakona o bankama

NIJE SUD POVRIJEDIO MATERIJALNO-PRAVNU ODREDBU ČLANA 59-a) ZAKONA O BANKAMA KAD JE PARNIČNI POSTUPAK PROTIV TUŽENE BANKE SAMO PREKINUO U SMISLU ODREDBE ČLANA 196. TAČKA 6. ZPP-A, NITI JE TO NA ŠTETU TUŽITELJA POŠTO SE POSTUPAK PROTIV TUŽENE I NE MOŽE NASTAVITI ZBOG OTVORENOG POSTUPKA LIKVIDACIJE I ODUZETE JOJ DOZVOLE ZA RAD.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 59. a. Zakona o bankama ("Sl. novine FBiH"; broj 39/98 do 41/02) regulisano je da "pokretanjem likvidacije banke prestaju svi parnični sporovi protiv nje". Tom odredbom materijalnog prava regulisano je procesno pitanje rješavanja započetih parničnih sporova protiv banke u likvidaciji kakva je prvotuzena.

Prvostepeni sud je ožalbenim rješenjem parnični postupak protiv prvotuzene samo prekinuo primjenom odredbe člana 196. tačka 6. prethodnog ZPP-a, što nije nepovoljnije za tužitelja, pa budući da je samo on izjavio žalbu, nije bilo moguće uvažiti je, bez obzira što je sud svoje, inače, pravilno rješenje zasnovao na pogrešnoj pravnoj osnovi. Neosnovan je žalbeni prijedlog da se ožalbeno rješenje ukine i postupak protiv prvotuzene nastavi, pošto to nije moguće, jer je protiv prvotuzene 15.3.2001. godine otvoren postupak likvidacije i oduzeta joj dozvola za rad, kako je to pravilno utvrdio prvostepeni

sud. Stoga je prvostepeni sud u ovoj pravnoj stvari postupak mogao prekinuti i primjenom odredbe člana 196. tačka 3. tada važećeg ZPP-a.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH broj Pž-107/03 od 8.6.2004. god.)

13.

Član 282. stav 5. i 6. važećeg Zakona o parničnom postupku

Član 10. stav 2. Zakona o zaštiti od klevete FBiH

PROTIV RJEŠENJA O ODREĐIVANJU SUDSKE MJERE O ZABRANI ILI OGRANIČAVANJU IZNOŠENJA ILI PRONOŠENJA IZRAŽAVANJA NEISTINITE ČINJENICE KOJE JE U PRVOM STEPENU DONIO KANTONALNI ILI VRHOVNI SUD ŽALBA NIJE DOPUŠTENA

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 10. stav 3. Zakona o zaštiti od klevete Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH", br. 59/02) u postupku po tužbama za naknadu štete zbog klevete može se donijeti privremena sudska mjera o zabrani pronošenja ili daljnjeg pronošenja izražavanja neistinite činjenice pod uslovima iz tog stava.

Prema odredbi člana 15. pomenutog zakona u odnosu na pitanja koja nisu uređena tim zakonom, primjenjuju se odgovarajuće odredbe zakona kojim su uređeni obligacioni odnosi, zakona kojim je uređen izvršni postupak u Federaciji Bosne i Hercegovine i Zakona o parničnom postupku ("Sl.novine FBiH", br. 42/98 i 3/99).

Tužitelj je tužbu za naknadu štete zbog klevete sa prijedlogom za određivanje privremene mjere podnio sudu 29.09.2003. g. kad je bio na snazi pomenuti Zakon o parničnom postupku (ZPP), ali u kome nije bilo odredaba o privremenim mjerama. U to vrijeme privremene mjere bile su regulisane odredbama preuzetog Zakona o izvršnom postupku ("Sl.list SFRJ", br. 20/78 do 27/90). No, taj zakon je prestao da se primjenjuje 17.09.2003. g., kad je stupio na snagu sada važeći Zakon o izvršnom postupku – ZIP ("Sl.novine FBiH", br. 32/03) koji više ne sadrži odredbe o privremenim mjerama.

Ove odredbe sada se nalaze u novom ZPP ("Sl.novine FBiH", br. 53/03 koji je stupio na snagu 05.11.2003. g.) u dijelu III pod naslovom: Sudske mjere osiguranja. U ovom dijelu zakona u članu 282. stav 5. propisano je da žalba protiv rješenja o određivanju mjere osiguranja koje je u prvom stepenu izdao kantonalni sud ili Vrhovni sud Federacije nije dopuštena, a u stavu 6. istog

člana propisano je da žalba protiv rješenja o privremenoj mjeri osiguranja nije dopuštena.

U vrijeme donošenja ožalbenog rješenja 04.12.2003. g. važio je, dakle, novi ZPP pa, bez obzira da li se pobijano rješenje shvatilo kao mjera osiguranja iz člana 273. stav 1. tačka 1. ili kao privremena mjera osiguranja iz člana 278. tog zakona, žalba na takvo rješenje prema odredbi člana 282. stav 5. i 6. tog zakona nije dopuštena.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj: Gž–4/04 od 5.2.2004. god.)

14.

Član 386. stav 2. važećeg Zakona o parničnom postupku

Član 10. stav 1. Zakona o zaštiti od klevete Federacije BiH

U SPOROVIMA U KOJIMA JE POSTAVLJENI TUŽBENI ZAHTJEV NOVČANO IZRAŽEN, A TUŽITELJ JE OČITO PREVISOKO POSTAVIO TAKAV ZAHTJEV, KOD OCJENE ZNAČAJA OSNOVA TUŽBE PRI ODMJERAVANJU TROŠKOVA PARNIČNOG POSTUPKA STRANKAMA U SPORU, SUD MORA NA ADEKVATAN NAČIN UZETI I CIJENITI I VISINU NOVČANOG IZNOSA STVARNO POSTIGNUTOG USPJEHA STRANAKA U SPORU.

Iz obrazloženja:

Tužitelji su tražili naknadu štete zbog klevete u iznosima od po 500.000,00 KM svaki. Prvotužitelj je odbijen sa tužbenim zahtjevom, a drugotužitelju je dosuđena naknada u iznosu od 5.000,00 KM, dok je sa viškom tužbenog zahtjeva odbijen. Prvostepeni sud je odlučio da svaka stranka snosi svoje troškove parničnog postupka.

Po žalbi tuženog ovaj sud je, cijeneći uspjeh drugotužitelja u parnici ne samo kvantitativno već i kvalitativno, pozivom na odredbu člana 386. stav 1. ZPP-a, odluku o troškovima parničnog postupak preinačio tako što je prvotužitelja obavezao da tuženome naknadi polovicu njegovih ukupnih troškova, a drugotužitelja da tuženome naknadi 50 % od druge polovice ovih troškova. Ovo zbog toga što je prvotužitelj u cijelosti izgubio parnicu, dok je drugotužitelj u parnici djelimično uspio, jer je pobijanom presudom utvrđeno da osnov njegovog tužbenog zahtjeva postoji – sud je utvrdio da je tuženi odgovoran za štetu po odredbi člana 6. stav 1. Zakona o zaštiti od klevete FBiH koju je drugotužitelj pretrpio objavom spornog članka. No, kako je u pogledu visine tužbenog zahtjeva uspio samo djelimično, to je dužan tuženome

naknaditi 50% parničnih troškova koje je tuženi imao u odnosu na tužbeni zahtjev drugotužitelja.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: Gž–82/04 od 23.8.2004. god.)

OBLIGACIONO PRAVO – OPĆI DIO

15.

Član 117. Zakona o obligacionim odnosima

DA LI JE PREKLUZIVNI ROK ISTEKAO I OD KADA JE POČEO TEĆI, NIJE PRAVNO VEĆ ČINJENIČNO PITANJE, A O NJEMU JE SUD DUŽAN VODITI RAČUNA PO SLUŽBENOJ DUŽNOSTI.

Iz obrazloženja:

Nisu sudovi nižeg stupnja pogrešno primjenili materijalno pravo, kada su nakon utvrđenja da je protekao subjektivni rok za pobijanje izvansudskog poravnanja iz članka 117. stavak 1. Zakona o obveznim odnosima, odbili u tome smislu postavljeni tužbeni zahtjev. Radi se o prekluzivnom roku čijim protekom se gubi pravo na pobijanje rušljivog pravnog posla, pri čemu nije od značaja činjenica kada je tužitelj podnio tužbu ako u njoj nije postavio i zahtjev za poništenje, već kada je u toku pokrenute parnice, postavio takav tužbeni zahtjev, budući je u odnosu na taj tužbeni zahtjev tek tada pokrenut parnični postupak pa do prekluzije ne dolazi samo ako prekluzivni rok nije istekao do postavljanja tužbenog zahtjeva.

Da li je prekluzivni rok istekao i od kada je počeo teći, nije pravno već činjenično pitanje, pa je za činjenična rješenja ovog pitanja, onako kako su ga riješili sudovi nižeg stupnja, vezan ovaj kao revizijski sud, a revizija i ne tvrdi da su načinom na koji su ovo bitno pitanje riješili ti sudovi, učinili bitnu povredu postupka u bilo kojoj formi koja bi sa njima bila povezana.

Nakon što je pravilno odbijen tužbeni zahtjev za poništenje spornog poravnanja, pravilno je odbijen i drugi tužbeni zahtjev za isplatu kao preuranjen, jer su sudovi našli da još nisu ostvareni uvjeti iz poravnanja za dospelost tužiteljeve tražbine, pa u ovome dijelu nižestupanjske presude neće moći ostvariti procesno pravne posljedice presuđene stvari, te će tužitelj, nakon što budu ostvareni ugovoreni uvjeti, moći podići tužbu za ostvarenje ovoga tužbenog zahtjeva.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: Rev-250/02 od 8.6.2004. god.)

OBLIGACIONO PRAVO – UGOVORI

16.

Član 446. stav 4. Zakona o obligacionim odnosima

ISTEKOM ROKA IZ OGLASA U "SLUŽBENIM NOVINAMA FBIH" I DNEVNOM LISTU "OSLOBOĐENJE", KOJIM PREUZIMALAC POZIVA POVJERIOCE NA IZJAŠNENJE DA LI PRISTAJU NA PREUZIMANJE DUGA, POVJERILAC KOJI ŽIVI U INOSTRANSTVU, NE MORA IZGUBITI PRAVO NA DAVANJE PRISTANKA NA UGOVOR O PREUZIMANJU DUGA.

Iz obrazloženja:

U nižestepenom postupku je utvrđeno da je drugotužena sve povjerioce – štedište pozvala oglasom – ponudom objavljenom u dnevnom listu "Oslobođenje" od 13.3.2001. godine i u "Službenim novinama Federacije BiH", broj 8/01 od 14.3.2001. godine da se u roku od 60 dana od dana objave oglasa izjasne da li pristaju na prenos duga sa prvotužene na drugotuženu. Drugostepeni sud smatra da je ovakav način pozivanja uobičajen i rok od 60 dana razuman. Međutim, po mišljenju ovog suda, može se reći da je ovakav način oglašavanja uobičajen za štedište koji žive u Bosni i Hercegovini, ali ne i za prvotužiteljicu koja je u to vrijeme živjela u Danskoj i tek u junu 2001. godine došla u zemlju na godišnji odmor. "Službene novine Federacije BiH" se u Danskoj zasigurno ne prodaju, a malo je vjerovatno da se u mjestu gdje je živjela tužiteljica u to vrijeme mogao redovno kupiti i dnevni list "Oslobođenje". Zato se ne može reći da je drugotužena tužiteljicu pozvala na način kako to predviđa odredba člana 446. stav 4. ZOO kako bi tužiteljica pouzdano i blagovremeno mogla saznati za ponudu drugotužene. Zato tužiteljica istekom objavljenog roka nije izgubila pravo da i naknadno pristane na ugovor o preuzimanju duga zaključenog između tuženih. Ona je to učinila usmenim obraćanjem drugotuženoj u junu 2001. godine nakon svog dolaska u zemlju, no svakako je taj pristanak dala najkasnije podnošenjem tužbe 16.7.2001. godine iz čijeg sadržaja se vidi da ona pristaje i na druge uslove iz ugovora o preuzimanju duga – da se njen oročeni štedni ulog od dana preuzimanja obaveze drugotužene smatra štednim ulogom po viđenju, te da kamata na taj dug ne teče već od 1.1.2000. godine. Zato je njen tužbeni zahtjev u pogledu isplate glavnog duga osnovan u cijelosti, a u pogledu kamate djelimično. Kamata na glavno potraživanje tužiteljici teče od dana podnošenja tužbe, tj. 16.7.2001. godine, a ne od 01.01.2001. godine kako je ona tražila u

tužbi, jer ovaj sud smatra da je prvotužiteljica sa tim danom dala saglasnost da drugotužena preuzme obavezu prvotužene prema njoj.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: Rev-153/03 od 1.6.2004. god.)

OBLIGACIONO PRAVO – NAKNADA ŠTETE

17.

Član 222. i 191. Zakona o obligacionim odnosima

SUD MOŽE SMANJITI OBAVEZU NAKNADE ŠTETE ILI GESTORA POTPUNO OSLOBODITI OD OBAVEZE AKO NJEGOVA ODGOVORNOST NIJE TEŽA OD NJEGOVE OBIČNE NEPAŽNJE.

Iz obrazloženja:

Nižestepeni sudovi nalaze da se tuženik, demontiranjem vikendice tužitelja koja se nalazila na zemljištu tuženika i korištenjem njenih dijelova u zaštitu svoje imovine, nije ponašao kao dobar domaćin, te da je zbog propasti demontiranih dijelova vikendice odgovoran za prouzrokovanu štetu tužitelju takvim svojim radnjama, obzirom da se vikendica više ne može ponova montirati i koristiti.

Nižestepeni sudovi zaključuju da između takvih radnji tuženika i štetne posljedice po tužitelja postoji uzročna veza, a time i odgovornost tuženika po osnovu krivice, pri čemu nije bitan stepen krivice, jer se navodno odgovara za nepažnju isto kao i za namjeru da se uzrokuje šteta.

Kod nespornih okolnosti da je sporna vikendica montažni (drveni objekat) izgrađen na zemljištu tuženika uz odobrenje njegove majke, a i tuženika (prekario) i da je tužitelj koristio sve do rata (11 godina) odnosno odlaska u Zagreb, da je tuženi koncem 1993. g. vikendicu, čiji su krov i zidovi bili oštećeni, demontirao i demontirane stvari, namještaj i pokućstvo sklonio u svoju kuću, a veće dijelove vikendice stavio pred ulaz svoje kuće da bi se zaštitio od snajpera i granata (vikendica i kuća nalaze se u neposrednoj blizini linije razdvajanja), a potom, preko Crvenog krsta u decembru mjesecu iste godine, po izvršenoj demontaži vikendice i potrebi za istom obavijestio tužitelja, a ovaj mu se u februaru 1994. g. na preduzetim radnjama oko spašavanja stvari i vikendice zahvalio, površan je i neutemeljen zaključak nižestepeni sudova o odgovornosti tuženika za prouzrokovanu štetu tužitelju.

Nižestepeni sudovi su utvrdili sve relevantne činjenice, ali o sadržini pismena koje su stranke razmijenile preko Crvenog krsta u vezi sa čuvanjem stvari tužitelja i demontiranjem vikendice, sudovi su stekli nepravilnu predodžbu i formirali nepravilan činjenični i pravni zaključak. U situaciji uzajamnog prepletanja činjeničnih i pravnih pitanja, nižestepeni sudovi nisu proveli korektnu i dosljednu distinkciju između činjeničnih i pravnih pitanja na razborit i racionalan način, što je imalo za posljedicu da navedene okolnosti sudovi prilikom njihove ocjene ne smatraju relevantnim i time pogrešno primjene materijalno pravo.

U konkretnom slučaju, tuženik je nezvano (spontano) pristupio demontiranju vikendice (znajući da za to nije ovlašten i da nema obavezu tako da postupi) čiji su krov i zidovi već bili oštećeni, jer takve radnje (tužitelj) nisu trpjele odlaganje, a pogotovo što je dalje predstojala šteta – član 220. i 223. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima.

O demontiranju vikendice tuženik je obavijesto tužitelja i ovaj je taj posao, po ocjeni ovoga suda, naknadno odobrio – član 228. navedenog zakona.

Imajući u vidu navedene okolnosti, u datoj situaciji, po ocjeni ovoga suda tuženikova je bila namjera razumnog čovjeka (nije imao namjeru, niti je djelovao u krajnjoj nepažnji da uzrokuje štetu), pa se osnovano može pretpostaviti i da bi na takav način postupio i tužitelj čiji je posao. A da je to tako, potvrđuje i tužiteljevo naknadno izričito pismeno odobrenje demontiranja vikendice pa tuženi čiji je posao naknadno odobren smatra se nalogoprimcem koji je od početka radio po nalogu tužitelja kao lica čiji je posao. Da je tužitelj dao odobrenje za demontiranje vikendice sem izričite sadržine pismena, potvrđuje i tužiteljevo prihvatanje stvari (koristi) koje su ostale neoštećene i koje mu je tuženik predao.

Polazeći od ovakve ocjene izvedenih dokaza, proizilazi da je tuženik postupao kao dobar domaćin i iz obične nepažnje prouzrokovao štetu tužitelju, a pravo u građansko-pravnim odnosima (ali ne i u privredno-pravnim odnosima) ima razumjevanja za štetnike koji iz obične nepažnje uzrokuju štetu, dakle, koji učine grešku koja se svakome može desiti.

U takvoj situaciji, tužitelj nema pravo na naknadu štete zbog demontiranja vikendice i nemogućnosti njenog ponovnog monitiranja i korištenja, jer naknadno odobrenje onoga što je učinjeno ne može izazvati teži položaj tuženika koji je vršio tuđi posao.

Konkretno, to znači da okolnosti (ratno stanje i mjesto gdje se nalazila vikendica), u kojima se tuženik nezvano prihvatio tuđeg posla, opravdavaju i dovode do primjene pravila o smanjenju njegove odgovornosti, odnosno oslobađanja od odgovornosti tuženika za štetu nastalu iz obične nepažnje,

posebno i zbog toga što to, u ovom slučaju nalaže i načelo pravičnosti – član 222. i 191. Zakona o obligacionim odnosima.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: Rev-479/03 od 24.6.2004. god.)

NAKNADA ŠTETE

18.

Član 4. tačka d), član 6. i 10. stav 1. Zakona o zaštiti od klevete FBiH

Član 10. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda

Član 31. Zakona o javnom informisanju

KOD DOSUĐENJA NAKNADE ŠTETE ZBOG KLEVETE NIJE POTREBNO UTVRĐIVATI INTENZITET I DUŽINU PRETRPLJENOG DUŠEVNOG BOLA OŠTEĆENOG, VEĆ KOLIKO IZNESENA KLEVETA MOŽE ŠKODITI ČASTI I UGLEDU TOG LICA PO SHVATANJIMA SREDINE U KOJOJ ŽIVI I OPĆE USVOJENIM DRUŠTVENIM NORMAMA.

DOSUĐENJEM NAKNADE ŠTETE ZBOG KLEVETE NE UVODI SE CENZURA ŠTAMPE, JER JE PRAVO NA SLOBODU IZRAŽAVANJA I PRENOŠENJA INFORMACIJA IZ ČLANA 10. STAV 1. EVROPSKE KONVENCIJE O ZAŠTITI LJUDSKIH PRAVA I OSNOVNIH SLOBODA OGRANIČENO, IZMEĐU OSTALOG, I ZAŠTITOM UGLEDA I PRAVA DRUGIH.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: Gž-37/04 od 15.6.2004. god.)

STAMBENO PRAVO

19.

Član 20. Zakona o stambenim odnosima

Član 46. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo

Član 8. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda

Član 1. Protokola 1.

RJEŠENJEM O ODREĐIVANJU PREDLAGATELJICE ZA NOSIOCA STANARSKOG PRAVA PO ČLANU 20. ZAKONA O STAMBENIM ODNOSIMA PROTIVNIKU NIJE USKRAČENO PRAVO NA DOM I MIRNO UŽIVANJE VLASNIŠTVA, JER JE ON ISTIM RJEŠENJEM PRESTAO BITI NOSILAC STANARSKOG PRAVA POD UVJETIMA PREDVIĐENIM ZAKONOM.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 20. Zakona o stambenim odnosima (ZSO) sud u vanparničnom postupku odlučuje ko će od ranijih bračnih drugova, koji su zajednički nosioci stanarskog prava, nakon razvoda braka ostati nosilac stanarskog prava, ako se oni o tome ne sporazumiju.

Očito je da se stranke u ovom predmetu o tome nisu mogle sporazumjeti, iako se ovaj postupak vodi već od 20.06.1997. godine. Nižestepeni sudovi su utvrdili da stranke nisu uspjele sporni stan ni zamijeniti za dva manja, niti se dogovoriti da stan podijele, kako bi na taj način obje rješile svoj stambeni problem. U takvoj situaciji sudu je jedino preostalo, da o tome ko će ostati u stanu, odluči sam na osnovu kriterija propisanih u članu 20. ZSO, tj. stambenih potreba oba bračna druga, razloga zbog kojih je brak razveden i svih drugih socijalnih okolnosti (zajednička djeca stranaka ne žive sa njima).

S obzirom da je i predlagateljica po članu 19. stav 2. ZSO nosilac stanarskog prava na spornom stanu, nebitno je što je taj stan dobio na korištenje njen protivnik, pogotovo što iz dokaza koje je proveo prvostepeni sud slijedi da bi i predlagateljica od svoje radne organizacije u isto vrijeme dobila stan da stan nije dobio protivnik (bila je prva na rang listi, ali se odrekla tog prava).

Tačna je revizijska tvrdnja da je sada stanarsko prava ukinuto. Naime, prema odredbi člana 46. stav 1. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo ("Sl. novine FBiH", broj 27/97 do 15/02) svi ugovori o korištenju stana prestali su važiti sa 6.12.2000. godine. Međutim, postupak u ovoj pravnoj stvari pokrenut je ranije, a član 20. ZSO još uvijek je na snazi. Odlukom Ustavnog suda BiH broj U-55/02 od 26.9.2003. godine utvrđeno je da je taj član u saglasnosti sa članom II/3. f) i k) Ustava BiH i članom 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda kao i članom 1. Protokola broj 1. uz pomenutu Konvenciju. Zato se ne mogu prihvatiti revizijske primjedbe protivnika predlagateljice da su osporenim odlukom povrijeđena njegova ljudska prava.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj: Rev-19/03 od 4.3.2004. god.)

STVARNO PRAVO

20.

Član 15. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima

SUVLASNIŠTVO PO SVOJOJ PRIRODI JE JEDINSTVEN PRAVNI ODNOS, PA SVE DOK SE DIOBOM SUVLASNIŠTVO NE PRETVORI U INDIVIDUALNO VLASNIŠTVO, SVI SUVLASNICI SRAZMJERNO SVOJIM SUVLASNIČKIM DIJELOVIMA, IMAJU JEDNAKO PRAVO NA KORIŠTENJE I UPRAVLJANJE CIJELE STVARI.

Iz obrazloženja:

Među strankama u ovoj parnici nije sporno, a to su sudovi nižeg stupnja i utvrdili na temelju izvedenih dokaza, da je tužiteljica suvlasnik sa 1/2 dijela obiteljske kuće, koju je prvotuženik spornim ugovorom prodao drugotuženoj, te da između tužiteljice i prvotuženika nije izvršena dioba niti uređen način korištenja koji bi među suvlasnicima važio do fizičke diobe.

Na ovako utvrđeno činjenično stanje, za koje je vezan ovaj revizijski sud, sudovi nižeg stupnja pravilno su primijenili materijalno pravo kada su odbili tužbeni zahtjev za predaju u isključivi posjed katnog kao posebnog dijela kuće, a pri tome nisu učinili ni bitne povrede odredaba parničnog postupka na koje revizija neosnovano i uglavnom paušalno ukazuje.

Naime, kada je na spornoj kući kao zajedničkom vlasništvu tužiteljice i prvotuženika, pravomoćnom presudom utvrđeno suvlasništvo sa 1/2 dijela, a pri tome, prema utvrđenju nižestupanjskih sudova, nije izvršena dioba niti je između suvlasnika do diobe makar sporazumno uređen način korištenja, tužiteljica ne može zahtijevati predaju u samostalni posjed katnog dijela i time prvotuženika kao suvlasnika i na tome dijelu isključiti iz posjeda, jer je to protivno pravnoj prirodi suvlasništva. Revizija gubi iz vida da je suvlasništvo po svojoj prirodi jedinstven pravni odnos, pa sve dok se diobom suvlasništvo ne pretvori u individualno vlasništvo, svi suvlasnici srazmjerno svojim suvlasničkim dijelovima, imaju jednako pravo na korištenje i upravljanje cijele stvari, tako da ne postoje granice između njihovih prava kakve tužiteljica želi uspostaviti u odnosu na prvotuženika kao suvlasnika.

Stoga će, kako su to pravilno našli sudovi nižeg stupnja, tužiteljica ako želi ostvariti samostalni posjed na određeni dio kuće koja je u suvlasništvu, morati prethodno zatražiti diobu koja je nezastariva, ili bar da se do te diobe uredi način korištenja po kojem bi stekla pravo koje zahtijeva.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: Rev-159/02 od 8.4.2004. god.)

21.

Član 72. Zakona o obligacionim odnosima

Član 9. st. 2., 3 i 4. Zakona o prometu nepokretnosti

SVOJERUČAN POTPIS NA PISMENOM UGOVORU JE POTVRDA ISTINITOSTI SADRŽAJA PISMENOG UGOVORA I NJEGOVE AUTENTIČNOSTI, ALI UJEDNO ON SVJEDOČI I O AUTENTIČNOSTI POTPISNIKA.

SUD MOŽE, IZUZETNO PRIZNATI DEJSTVO UGOVORA O PRENOSU PRAVA NA NEPOKRETNOSTI, ZAKLJUČENOG U PISMENOJ FORMI DO 15 JULA 1994. GODINE, IAKO POTPISI UGOVORAČA NISU OVJERENI U NADLEŽNOM SUDU, AKO SU UGOVORNE STRANE IZVRŠILE U CIJELINI ILI PRETEŽNOM DIJELU OBAVEZE KOJE IZ NJEGA NASTAJU ILI AKO JE TAJ UGOVOR ZAKLJUČEN U PRISUTNOSTI NAJMANJE DVA SVJEDOKA KOJA SU SE POTPISALA NA UGOVOR.

Iz obrazloženja:

Nižestepeni sudovi nalaze utvrđenim da pismeni ugovor o prodaji nekretnina od 27.12.1984. g., zaključen između tužitelja kao kupaca i IH kao prodavca ne proizvodi pravno dejstvo, jer da prodavac nije svojeručno potpisao taj ugovor, što znači da takav ugovor i ne postoji, pa makar i da je stvarna volja ugovornih strana i bila da zaključe takav ugovor.

Na ovako utvrđeno činjenično stanje, za koje je vezan ovaj revizijski sud, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su odbili tužbeni zahtjev tužitelja kojim su tražili da se utvrdi da je punovažan ugovor o prodaji nekretnina zaključen između tužitelja kao kupaca i IH kao prodavca (pravnog prednika tuženih), dana 27.12.1984. godine.

Svrha je svojeručnog potpisa na pismenom ugovoru o prodaji dvostruka. To je potvrda istinitosti sadržaja pismenog ugovora i njegove autentičnosti, ali ujedno svojeručni potpis svjedoči i o autentičnosti potpisnika. Dakle, pismena saglasna izjava i potpisi ugovornih strana, čine elemente pisane forme ugovora o prodaji. Da bi bila ispunjena pisana forma ugovora, neophodna je pismena saglasna izjava o pravima i obavezama ugovornih strana, kao i potpisi tih ugovornih strana. Zahtjev da pisani ugovor mora biti potpisan podrazumjeva svojeručan potpis u tom smislu da je potpisnik svojom rukom, pisanim slovima stavio svoj potpis na pismenu formu ugovora.

U konkretnom slučaju, kako je u pitanju pismena forma ugovora kojim se obje ugovorne strane obavezuju (dvostrano teretni ugovor), odsustvom svojeručnog potpisa jedne ugovorne strane nisu ispunjena oba elementa pisane forme ugovora o prodaji, te je pravilan činjenični i pravni zaključak nižestepeni sudova da do zaključenja takvog ugovora nije niti došlo, a pismena saglasna izjava o pravima i obavezama ugovornih strana da je ostala u oblasti koju pravo ne uređuje – čl. 67., 71. i 72. Zakona o obligacionim odnosima.

Međutim, nižestepeni sudovi su pogrešno primijenili materijalno pravo kada su odbili i tužbene zahtjeve tužitelja kojima su tražili utvrđivanje prava vlasništva na spornim nekretninama i njegov upis u zemljišne knjige, te slijedom toga i isključenje tih nekretnina iz ostavinske mase prednika tuženika. Pogrešnom primjenom materijalnog prava ostalo je nepotpuno utvrđeno činjenično stanje koje se odnosi na okolnosti postojanja navodno “prvobitno” zaključenog i obostrano potpisanog pismenog ugovora kojeg su potpisala i dva svjedoka i njegove pravne valjanosti, kao i okolnosti savjesnosti posjeda i vremena vršenja faktičke vlasti nad spornim nekretninama (neposredno i posredno) od strane tužitelja. Ove okolnosti nižestepeni sudovi nisu utvrdili (bar na pouzdan način).

Stoga nije osnovan pravni zaključak nižestepeni sudova o okolnostima pravne valjanosti i postojanosti navodno “prvobitno” zaključenog pismenog ugovora, jer se temelji samo na pretpostavci odsustva svojeručnog potpisa prodavca i svjedoka na licu mjesta kada je sačinjavan taj pismeni ugovor o prodaji. U krajnjem, takav pravni zaključak nižestepeni sudova, a pogotovo drugostepenog suda nije jasan (str. 2. st. 3. obrazloženja pobijane presude), niti zasnovan na izvedenim dokazima, jer na te okolnosti nisu posebno niti pitani saslušani svjedoci i stranke.

Prema Zakonu o prometu nekretnina SR BiH (“Sl.list SRBiH”, br. 38/78, koji se primjenjuje na pravni odnos), bila je propisana alternativna forma za ugovor o prometu nekretnina. Osnovna forma je bila pisani ugovor s potpisima koje je ovjerio nadležni sud: alternativna, ako sud nije ovjerio potpis, valjan je ugovor ukoliko su ga potpisala dva svjedoka istovremeno prisutna zaključenju ugovora, a valjan je pisani ugovor i bez toga ako su dobrovoljno ispunjene obaveze koje iz njega proizlaze – čl.9., st. 2., 3. i 4. navedenog zakona.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: Rev-265/02 od 17.6.2004. god.)

22.

Član 47. Zakona o izmjenama i dopunama osnovnog Zakona o iskorištavanju poljoprivrednog zemljišta ("Sl. list SFRJ", broj: 12/67)

POLJOPRIVREDNO ZEMLJIŠTE KOJE JE PO SILI ZAKONA PO ČLANU 47. ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA OSNOVNOG ZAKONA O ISKORIŠTAVANJU POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA POSTALO DRUŠTVENA (DRŽAVNA) SVOJINA, NE MOŽE BITI PREDMET NASLIJEĐIVANJA IZA RANIJEG VLASNIKA KOJI TO ZEMLJIŠTE NE POSJEDUJE OD 1954. GODINE.

Iz obrazloženja:

Drugostepenom presudom odbijena je žalba tužitelja i potvrđena prvostepena presuda kojom je odbijen njihov tužbeni zahtjev da se utvrdi da nije pravno valjana uknjižba promjena prava vlasništva i posjeda u zemljišnoj knjizi i katastru na spornim nekretninama, da se te uknjižba briše i tužitelji upišu kao suvlasnici odnosno suposjednici tih nekretnina prema dopunskom rješenju o nasljeđivanju Osnovnog suda B.

Protiv ove presude tužitelji su izjavili reviziju.

Revizija nije osnovana.

Nižestepeni sudovi su utvrdili da je predniku tužitelja J.L. prestalo pravo vlasništva na spornim nekretninama obzirom da su 1954. godine, kada je vršena arondacija, od njega uzete sporne nekretnine koje on od tada nije obrađivao niti plaćao obaveze prema društvenoj zajednici više od 10 godina, sve do 23.03.1967. godine, kada je stupio na snagu Zakon o izmjenama i dopunama Osnovnog zakona o iskorištavanju poljoprivrednog zemljišta ("Sl. list SFRJ", broj 12/67), prema kojem je (član 47.) poljoprivredno zemljište u privatnom vlasništvu prelazilo po sili zakona u društveno ako ga njegov vlasnik nije obrađivao niti za njega plaćao obaveze prema društvenoj zajednici 10 ili više godina, ako je za to vrijeme zemljište koristila radna organizacija ili društveno politička zajednica bez ugovora sa vlasnikom zemljišta, koji za to vrijeme nije podnio tužbu za priznanje prava vlasništva ili tužbu za naknadu štete za korištenje tog zemljišta. U konkretnom slučaju se radilo o poljoprivrednom zemljištu u smislu člana 1. stav 2. Osnovnog zakona o iskorištavanju poljoprivrednog zemljišta – prečišćeni tekst ("Sl. list SFRJ", broj: 25/65, 12/67 i 14/70).

Pravilno je drugostepeni sud cijenio odluku prvostepenog suda da sporne nekretnine nisu mogle biti predmetom nasljeđivanja, jer su po sili zakona postale društvena svojina, pa kako prednik tužitelja u času smrti nije

bio njihov vlasnik, to ni tužitelji nasljeđivanjem iza njega nisu mogli steći vlasništvo na njima.

Ne stoji revizioni prigovor tužitelja da njihov prednik nije dobio naknadu za oduzeto zemljište, da nije dobio posebno rješenje o arondaciji i da je prednik tuženog bespravno ušao u posjed navedenih nekretnina, jer, kako pravilno zaključuje drugostepeni sud, za prelazak privatne svojine u društvenu nije bila potrebna savjesnost na strani primaoca (prednika tuženog), niti bilo koji drugi uvjet, osim uvjeta prediviđenih članom 47. navedenog zakona, a oni su bili ispunjeni.

Pravilna je ocjena drugostepenog suda da je neosnovan žalbeni prigovor, ponovljen u reviziji, da Zakon o izmjenama i dopunama Osnovnog zakona o iskorištavanju poljoprivrednog zemljišta nije preuzet kao republički zakon u "Sl. listu RBiH", broj 2/92 i 13/94, jer tog propisa nema ni u Zakonu o neprimjenjivanju odredaba saveznih Zakona i propisa donesenih za njihovo izvršavanje na teritoriji SRBiH ("Sl. list RBiH", broj 2/92).

Osnovni zakon o iskorištavanju poljoprivrednog zemljišta preuzet je članom 1. Zakona o važenju određenih odredaba saveznih zakona u oblasti privrede ("Sl. list SRBiH", broj 37/71), gdje je rečeno da će se ovaj zakon primjenjivati do donošenja odgovarajućih republičkih zakona a najkasnije do 31.12.1972. godine. Takav odgovarajući republički zakon nije nikada donesen, a pravni prednici tuženog su do 31.12.1972. godine već stekli pravo raspolaganja na spornom zemljištu po članu 47. Zakona o izmjenama i dopunama Osnovnog zakona o iskorištavanju poljoprivrednog zemljišta, pa se na njih novi republički zakon ne bi mogao primjeniti i da je donesen, kako to pravilno u svojoj presudi cijeni drugostepeni sud.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: Rev-465/02 od 23.09.2004. god.)

RADNO PRAVO

23.

Član 7. stav 2. Zakona o radnim odnosima ("Sl. list RBiH", broj: 21/92)

I RETROAKTIVNO DONESENA ODLUKA DIREKTORA, ODNOSNO POSLODAVCA O VISINI NAKNADE PLATE ZA VRIJEME ČEKANJA NIJE NA ŠTETU RADNIKA, AKO SE NJOME UTVRĐUJE VISINA NAKNADE ZA PROTEKLI PERIOD U KOME TAKVA ODLUKA NIJE DONESENA RANIJE.

Iz obrazloženja:

Prema članu 7. stav 2. Zakona o radnim odnosima koji je važio do stupanja na snagu Zakona o radu tj. do 5.11.1999. godine, radnik upućen na čekanje ima pravo na novčanu naknadu u iznosu utvrđenom odlukom direktora, odnosno poslodavca, u skladu sa materijanom mogućnostima preduzeća ili drugog pravnog lica odnosno poslodavca, ako plaću odnosno naknadu ne ostvaruje po drugom osnovu.

Zato ne stoji revizioni prigovor tužitelja da je štetno po njega to što je odluka Upravnog odbora tuženog broj 70/01 od 28.02.2001. godine, kojom je uposlenicima na čekanju utvrđena naknada za period od 21.07.1993. do povratka na posao, donesena retroaktivno. Naprotiv, bez ove odluke tužitelj ne bi mogao ostvariti pravo na naknadu za vrijeme čekanja.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: Rev-258/03 od 14.10.2004. god.)

PRIVREDNO DRUŠTVO

24.

Član 355. i 356. Zakona o privrednim društvima

NEKRETNINA KOJA JE POSTALA VLASNIŠTVO DRUŠTVA NE MOŽE SE SMATRATI NOVIM ULOGOM TEMELJEM KOJEG BI SE MOGAO POVEĆATI OSNOVNI KAPITAL DRUŠTVA

Iz obrazloženja:

Na osnovu činjeničnih utvrđenja koja proizilaze iz dokumentacije u spisu, prvostepeni sud je pravilno zaključio da ne postoji pravni osnov da se izvrši povećanje osnovnog kapitala društva stvarima – nekretninama koje su vlasništvo društva. Jer, iz odredaba člana 355. Zakona o privrednim društvima proizilazi da osnovni kapital povećavaju članovi društva – osnivači ili novi članovi koji pristupaju društvu uplatom ili unošenjem novih uloga, a na način kako je to pobliže opisano u tom članu, iz čega slijedi da ne može društvo sa svojom imovinom povećavati osnovni kapital.

Iz priloženih materijalnih dokaza u spisu je vidljivo da stvar – odnosno nekretnina, na osnovu koje je (a nakon utvrđene njene vrijednosti) i podnesena prijava za upis povećanja osnovnog kapitala, je već samim ugovorom o prodaji odnosno o kupovini zaključenim 27.11.2002. godine postala vlasništvo društva i kao takva upisana je na društvo – podnosioca zahtjeva u knjigu položenih

isprava u Z.K. Uredu Općinskog suda u S., pa se stoga ta nekretnina prema citiranoj odredbi ne može smatrati novim ulogom temeljem kojeg bi se mogao povećati osnovni kapital.

Kako u konkretnom slučaju nije u pitanju povećanje osnovnog kapitala društva reinvestiranjem iz dobiti odnosno rezervi društva u smislu odredbe člana 356. navedenog zakona, prvostepeni sud je pravilno postupio kada je pobijanim rješenjem odbio zahtjev predlagatelja za upis povećanja osnovnog kapitala društva.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: Gž-131/04 od 23.11.2004. g.).

SUDSKI REGISTAR

25.

Član 29. stav 3. Zakona o privrednim društvima

Član 48. i 49. tačka 3. Zakona o postupku upisa pravnih osoba u sudski registar

TUŽITELJ NEMA PRAVO ZAHTIJEVATI PRESTANAK UPOTREBE I BRISANJE IZ SUDSKOG REGISTRA FIRME DRUGOG DRUŠTVA AKO JE TUŽENI PRIJE TUŽITELJA IZVRŠIO REGISTRACIJU SVOJE FIRME.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je, po shvatanju ovog suda, pravilno zaključio da se nazivi glasila tužitelja i tuženog jasno razlikuju i da se ne može dovesti u zabludu obični potrošač, pa prigovor tužitelja dat u tom smislu ne stoji. Međutim, sve i da je tačna činjenica da se nazivi glasila tužitelja i tuženog jasno ne razlikuju, tužitelj nema pravo zahtijevati da se utvrdi da nije valjan upis firme glasila tuženog i da se isti briše iz sudskog registra obzirom da je tuženi prije tužitelja izvršio registraciju svog glasila.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: Pž-4/04 od 24.08.2004. god.)

UPRAVNO PRAVO

26.

Član 9. i 32. stav 3., 4. i 5. Zakona o eksproprijaciji

ZAHTJEVU RANIJEG VLASNIKA ZA PONIŠTENJE PRAVOSNAŽNOG RJEŠENJA O EKSPROPRIJACIJI U DIJELU KOJIM SU NEKRETNINE EKSPROPRIISANE PO NJEGOVOM ZAHTJEVU (ČLAN 9. ZAKONA O EKSPROPRIJACIJI) NE MOŽE SE UDOVOLJITI BEZ SAGLASNOSTI KORISNIKA EKSPROPRIJACIJE.

Iz obrazloženja:

Iz spisa u predmetu vidi se da je prvostepeni organ na osnovu zahtjeva V.A. iz B. od 16.10.1986. godine za djelimično poništavanje pravosnažnog rješenja o eksproprijaciji broj UP/I-05-473-2/2-2 od 25.02.1979. godine (deeksproprijacija) udovoljeno zahtjevu, poništio navedeno rješenje u dijelu koji se odnosi na k.č. br. 3280/02 "Vrblje" u površini od 1.423 m², upisano u p.l. br. 562/01 K.O. Busovača, kao posjed "Energoinvest-Energopetrol-a" d.j.l. Sarajevo sa dijelom 1/1, (st.p. k.č. 193/3-zk.ul. br. 166. K.O. Putiš).

Organi uprave ocijenili su na osnovu nalaza i mišljenja vještaka geodetske i građevinske struke od 18. i 25.02.2001. g. da predmetno zemljište nije privedeno svrsi, te da su ispunjeni uvjeti iz odredaba čl. 32. st. 4. Zakona o eksproprijaciji za deeksproprijaciju predmetnog zemljišta.

Navedenu ocjenu organa uprave ovaj sud smatra preuranjenom.

Iz tačke 3. dispozitiva rješenja prvostepenog organa broj: UP/I-05-473-2/2-2 od 25.01.1979. godine vidi se da je u postupku odlučivanja po žalbi na zahtjev tužioca kao korisnika eksproprijacije od ranijeg vlasnika V.A. potpuno ekspropriisano zemljište označeno kao dio k.č. br. 3280/1 "Vrblje" njiva 2 klase u površini od 2.825 m² upisano u pl. 464/01 K.O. Putiš (st.p. k.č. 193/1 - zk.ul.br. 166 K.O. Putiš), a prema tački 1. dispozitiva istog rješenja usvojen je prijedlog ranijeg vlasnika za potpunu eksproprijaciju preostalog dijela iste k.č. u površini od 1.588 m².

U priloženoj skici snimanja od 28.06.2002. godine kao i kopiji katastarskog plana naznačeno je da je k.č. 3280/2 ekspropriisana po zahtjevu ranijeg vlasnika, a što se ne može zaključiti iz navedenog rješenja od 25.01.1979. godine. U spisu nedostaje pl. br. 464/01, a prema priloženoj kopiji

zk.ul. br. 166, parcela k.č. br. 193/1 ima površinu od 864 m² i ista je upisana kao vlasništvo R.B.V. udove N., kao i k.č. 193/3 u površini od 1.423 m². Zahtjev V.A. za deeksproprijaciju, odnosi se na k.č. 3280/2 u površini od 1423 m² (st.p. 193/3) za koju se iz spisa ne može zaključiti da je bila predmet eksproprijacije niti da je eksproprišana po njegovom zahtjevu u smislu odredaba čl. 9. Zakona o eksproprijaciji). Podaci iz priloženog zk.ul. br. 166 ne slažu se sa podacima iz rješenja o eksproprijaciji kao i podacima iz osporenog i prvostepenog rješenja. U spisu nema podataka da je vršeno cijepanje eksproprišanih parcela, niti po čijem zahtjevu.

Imajući u vidu navedeno po ocjeni ovog suda ne može se zaključiti da je u postupku koji je predhodio donošenju osporenog i prvostepenog akta pravilno i potpuno utvrđeno činjenično stanje bitno za rješavanje ove upravne stvari i da je pravilno primjenjeno materijalno pravo, te ovaj sud smatra da su tužbeni navodi osnovani i da je u konkretnom slučaju povrijeđen zakon na štetu tužioca, pa je u skladu sa odredbama čl. 38. st. 3. u vezi sa čl. 35. st. 2. Zakona o upravnim sporovima tužba uvažena, osporeno kao i prvosepeno rješenje poništeno i predmet vraćen prvostepenom organu na ponovno odlučivanje.

U ponovnom postupku potrebno je sa sigurnošću utvrditi na koje se zemljište odnosi zahtjev za deeksproprijaciju i da li je isto bilo predmet eksproprijacije i po kom osnovu. U slučaju da se radi o zemljištu eksproprišanom po zahtjevu stranke (čl. 9. ZE) korisnik eksproprijacije nije dužan da to zemljište privodi svrsi budući da nije namjenski eksproprišano, te se u tom slučaju isto ne može deeksproprišati po zahtjevu ranijeg vlasnika, a u smislu odredaba čl. 32. tač. 4., ako se tome protivi korisnik eksproprijacije. Međutim, ukoliko se radi o zemljištu koje je eksproprišano po zahtjevu korisnika eksproprijacije, u ponovnom postupku potrebno je na nesumnjiv način utvrditi da li su ispunjeni uvjeti iz navedenog člana zakona za udovoljavanje navedenom zahtjevu za poništavanje pravosnažnog rješenja o eksproprijaciji tj. da li je to zemljište s obzirom na vrstu i prirodu objekta privedeno svrsi zbog koje je i eksproprišano. U tom cilju potrebno je pribaviti mišljenje odgovarajućih vještaka vodeći računa o specifičnosti objekta (benziska pumpa) i podzemnim instalacijama koje služe za njegovo funkcionisanje.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-2451/02 od 14.7.2004.g.)

27.

Član 17. stav 3. Zakona o građevinskom zemljištu

Član 32. stav 4. Zakona o eksproprijaciji

PREUZETO NACIONALIZOVANO NEIZGRAĐENO GRAĐEVINSKO
ZEMLJIŠTE NE MOŽE SE VRATITI U POSJED RANIJEG VLASNIKA ILI

NJEGOVIH NASLJEDNIKA BEZ OBZIRA ŠTO TO ZEMLJIŠTE NIJE PRIVREDENO TRAJNOJ NAMJENI RADI KOJE JE I PREUZETO, PA NI PRIMJENOM ODREDBA ZAKONA O EKSPROPRIJACIJI.

Iz obrazloženja:

Iz osporenog akta i spisa u predmetu vidi se da su tužiteljice podnijele 05.07.1999. godine zahtjev za poništavanje pravosnažnih rješenja Općine B. broj: 08/1-473-58/81 od 21.12.1981. godine i broj 8/1-473-50/82 od 23.6.1982. godine kojim je izuzeto od njihovog prednika zemljište označeno kao k.č. broj 296 (n.p. k.č. broj 2695) i k.č. broj 3017/2. . U zahtjevu ističu da predmetno zemljište nije privedeno namjeni, te da su se stekli uslovi iz člana 32. tačka 7. Zakona o eksproprijaciji za poništavanje navedenih pravosnažnih rješenja.

U postupku koji je prethodio donošenju osporenog i prvostepenog akta saslušane su stranke (zapisnik od 01.11.1999. godine) i izvršen je uviđaj na licu mjesta dana 19.02.2001. godine u prisustvu zastupnika tužiteljica i zastupnika korisnika predmetnog zemljišta "K.M." iz B., službenog lica i vještaka geometra, pribavljeno je mišljenje Općinskog pravobranilaštva broj R-35/01 od 30.10.2001. godine i izvršen uvid u pravosnažna rješenja Općine B. čije se poništavanje traži, te je utvrđeno da se zahtjevu tužiteljica za poništavanje tih rješenja po odredbama člana 32. Zakona o eksproprijaciji ne može udovoljiti.

Iz rješenja SO-e B., priloženih u spisu broj: 08/1-473-58/81 od 21.12.1981. godine i broj: 8/1-473-50/82 od 23.06.1982. godine proizilazi da je od Ž.M. iz B. izuzeto iz posjeda nacionalizovano građevinsko zemljište bliže naznačeno u dispozitivu tih rješenja radi privođenja namjeni (izgradnja pivovare i kotlovnice), što žaliteljice u tužbi i ne osporavaju.

Budući da se u konkretnom slučaju ne radi o eksproprijaciji zemljišta nego o preuzimanju gradskog građevinskog zemljišta radi privođenja krajnjoj namjeni u smislu člana 25. Zakona o građevinskom zemljištu ("Sl. list SRBiH", broj 34/86, 1/90 i 29/90) koji je bio na snazi u vrijeme podnošenja zahtjeva tužiteljica, organi uprave pravilno su ocijenili da se u konkretnom slučaju ne mogu primjeniti odredbe člana 32. tačka 4. 5., 6. i 7. Zakona o eksproprijaciji ("Sl. list SRBIH"; broj: 12/87-prečišćeni tekst, 38/89 i "Sl. list RBiH"; broj: 15/94), kako tužiteljice traže, a niti je drugim pozitivnim propisima predviđena mogućnost vraćanja u posjed preuzetog građevinskog zemljišta koje nije privedeno svrsi.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-2666/02 od 4.8.2004.g.)

28.

Član 2. stav 4. Zakona o oružanim snagama Republike Bosne i Hercegovine

PRIPADNICIMA NAORUŽANIH FORMACIJA KOJE SU SE SAMOORGANIZOVALE U SNAGE OTPORA POSLIJE 15. APRILA 1992. GODINE NE PRIPADA STATUS ORUŽANIH SNAGA REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 2. stav 4. Zakona o oružanim snagama Republike Bosne i Hercegovine ("Službeni list Republike Bosne i Hercegovine", br. 4/92, 7/92, 12/92, 19/92, 17/93, 27/93 i 13/94), izuzetno od odredbe stava 1. ovog člana (koji propisuje da oružane snage Republike čine Armija Republike) pripadnicima oružanih snaga smatraju se i naoružane formacije koje su se samoorganizovale u snage otpora u vremenu od 30. aprila 1991. do 15. aprila 1992. godine.

U konkretnom slučaju, kako tužiteljica sama ističe, njen suprug O.D. je bio pripadnik naoružane straže tek od 18. aprila 1992. godine, to se u skladu sa citiranom zakonskom odredbom pripadnost bilo kakvim samoorganizovanim formacijama poslije 15. aprila 1992. godine ne može smatrati pripadnost oružanim snagama. Iz toga razloga su prvostepeni i tuženi organ pravilno postupili kada su njen zahtjev odbili.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-254/00 od 9.9.2004.g.)

29.

Članovi 11. stav 1. tačka 1. i 2. i 114. stav 1. i 2. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

KORISNICIMA PENZIJE KOJU SU PENZIJU OSTVARILI PRIJE NAVRŠENIH 40 GODINA PENZIJSKOG STAŽA, ODNOSNO 65 GODINA ŽIVOTA I KORISNICIMA INVALIDSKE PENZIJE KOJI ZASNUJU RADNI ODNOS ILI ZAPOČNU DA OBAVLJAJU PRIVREMENU, USLUŽNU ILI PROFESIONALNU DJELATNOST, PENZIJA SE NE ISPLAĆUJE ZA TO VRIJEME DO ISPUNJENJA JEDNOG OD NAVEDENIH USLOVA, BEZ OBZIRA PO KOJIM PROPISIMA JE PENZIJA OSTVARENA.

Iz obrazloženja:

Pravilno su prvostepeni i tuženi organ primjenili odredbe člana 114. stav 1. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije

Bosne i Hercegovine", broj: 29/98), kada su utvrdili prestanak prava na isplatu starosne penzije tužiteljici, sa 31.07.1998. godine, odnosno od dana kada je stupio na snagu citirani Zakon. Ovim odredbama propisano je da svim korisnicima penzije (dakle, bez obzira da li je korisnik istu ostvario po ranijim propisima ili po tom zakonu), koji su penziju ostvarili prije navršenja 40 godina penzijskog staža, odnosno 65 godina života, prestaje pravo na isplatu penzije ako zasnuju radni odnos ili započnu da obavljaju djelatnost iz člana 11. tačka 1. i 2. tog Zakona, odnosno počnu da se bave samostalnom djelatnošću.

U konkretnom slučaju u postupku je utvrđeno, da je tužiteljici priznato pravo na starosnu penziju na temelju navršenog penzijskog staža u trajanju od 35 godina, 07 mjeseci i 08 dana, te da se tužiteljica počev od 10.03.1998. godine nalazi u osiguranju, odnosno u radnom odnosu, što tužiteljica i ne osporava. Polazeći od ovog utvrđenja, nadležni organi pravilno su zaključili, da tužiteljici kao korisniku penzije, koja je penziju ostvarila prije navršenih 40 godina penzijskog staža, a i prije navršenih 65 godina života, ne pripada pravo na isplatu penzije jer je zasnovala radni odnos. Nema značaja za pravilnost rješavanja ove upravne stvari okolnost da je tužiteljici penzija priznata po Zakonu o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja, jer se odredbe člana 114. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju odnose na sve korisnike penzije koji su to svojstvo imali u momentu stupanja na snagu tog Zakona tj. od dana 31.07.1998. godine prestaje im pravo na isplatu penzija u slučaju zasnivanja radnog odnosa ili obavljanja samostalne djelatnosti ako su penziju ostvarili prije navršenih 40 godina penzijskog staža, odnosno 65 godina života, kao i korisnicima invalidske penzije.

S obzirom na ovakvo utvrđeno činjenično stanje, ovaj sud nalazi da osporenim rješenjem tuženi nije povrijedio zakon na štetu tužiteljice, kada je njenu žalbu odbio, jer je osporeno rješenje donio na osnovu potpuno i pravilno utvrđenih svih činjenica, uz pravilnu primjenu materijalnih propisa.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-2230/99 od 3.6.2004.g.)

30.

Članovi 60., 65. i 66. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

KADA JE SUPRUGA OSIGURANIKA BILA JEDINI KORISNIK PORODIČNE PENZIJE, NAKON NJENE SMRTI KĆERKA KOJA JE POSTALA NESPOSOBNA ZA SAMOSTALAN ŽIVOT I RAD NE MOŽE OSTVARITI PRAVO NA PORODIČNU PENZIJU, JER SE OVO PRAVO STIČE ISKLJUČIVO PO OSNOVU SMRTI OSIGURANIKA ALI NE I PO SMRTI KORISNIKA PORODIČNE PENZIJE.

Iz obrazloženja:

Iz podataka u spisu i tužbenih navoda proizilazi da je majka tužiteljice nakon smrti njenog oca 06.08.1984. godine, ostvarila pravo na porodičnu penziju i da je umrla 1999. godine, a da je tužiteljica (rođena 17.12.1938. godine) nesposobna za samostalni život i rad, usljed saobraćajne nesreće od 16.06.1990. godine, a prema nalazu i mišljenju Komisije broj 02-02/99 od 04.02.1999. godine.

S obzirom na navedeno po ocjeni ovog suda organi uprave su pravilno utvrdili činjenično stanje bitno za rješavanje ove upravne stvari i pravilno primjenili materijalno pravo kada su ocjenili da tužiteljici ne pripada pravo na porodičnu penziju imajući u vidu odredbe čl. 66. st. 2. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Sl.list SRBiH", broj: 38/90, 22/91 i "Sl.list SRBiH", broj: 16/92, 24/92, 8/93 i 13/94). Navedenim članom zakona propisano je da dijete kod koga se ustanovi potpuna i trajna nesposobnost za samostalni život i rad poslije navršenja godina života do kojih se djeci osigurava pravo na porodičnu penziju (čl. 65. zakona), a prije smrti osiguranika, stiče pravo na porodičnu penziju ako ga je osiguranik izdržavao do svoje smrti.

Iz podataka u spisu proizilazi da je majka tužiteljice bila korisnik porodične penzije nakon smrti supruga 06.08.1984. godine, te imajući u vidu navedene odredbe zakona tužiteljica pravo na porodičnu penziju iza smrti majke nije mogla ostvariti po osnovu nesposobnosti za samostalan život i rad, budući da se ovo pravo može ostvariti samo iza smrti osiguranika (u ovom slučaju oca tužiteljice) i to pod uslovom da je dijete izdržavano od strane osiguranika do njegove smrti, a što u konkretnoj upravnoj stvari nije slučaj, budući da je tužiteljicina nesposobnost utvrđena sa 16.06.1990. godine.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-2383/99 od 7.7.2004.g.)

31.

Član 60. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

POSLIJE SMRTI BRATA, KOJI JE BIO UŽIVALAC STAROSNE PENZIJE, NJEGOVA SESTRA KOJA JE ŽIVJELA SA NJIM U ZAJEDNIČKOM DOMAĆINSTVU I KOJU JE ON IZDRŽAVAO NE MOŽE OSTVARITI PRAVO NA PORODIČNU PENZIJU.

Iz obrazloženja:

Kod nespornih činjenica među strankama da je tužilja živjela u zajedničkom domaćinstvu sa bratom F.I., koju ju je izdržavao, da je nesposobna za privređivanje, bez ikakvih prihoda i bez roditelja, po nalaženju ovog suda nadležni organi pravilno su primjenili materijalno pravo kada su odbili zahtjev tužilje za ostvarivanje prava na porodičnu penziju iza umrlog brata.

Naime, brat tužitelja F.I. umro je 10.04.1999.godine, što je takođe među strankama nesporno i što proizilazi iz priloženog izvoda iz matične knjige umrlih koji se nalazi u spisu, a zahtjev za ostvarivanje prava na porodičnu penziju tužilja je podnijela 23.10.1999.godine, pa se za rješavanje ovog spora primjenjuje federalni Zakon o penziskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", br.29/98), koji je stupio na snagu 31.07.1998.godine. Prema odredbi člana 60. navedenog zakona porodičnu penziju mogu ostvariti članovi porodice i to bračni drug i djeca rođena u braku, van braka, usvojena, pastorčad koju je osiguranik izdržavao, unučad i druga djeca bez roditelja koju je osiguranik izdržavao do svoje smrti.

Kako tužilja ne spada u ovaj krug lica, to su upravni organi pravilnom primjenom navedenog zakona odbili zahtjev tužilje za ostvarivanje prava na porodičnu penziju.

Iz navedenih razloga, a kako tužbeni navodi nisu ni od uticaja na zakonitost osporenog rješenja, to je temeljem čl.38. st.2. Zakona o upravnim sporovima odlučeno kao u dispozitivu ove presude.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-359/00 od 4.11.2004.g.)

32.

Član 219. stav 2. Zakona o odbrani Federacije Bosne i Hercegovine

Članovi 1. i 2. Uputstva o kriterijima za bliže određivanje vremena koje se računa u penzijski staž kao poseban staž u jednostrukom trajanju

PRAVO NA POSEBAN STAŽ U JEDNOSTRUKOM TRAJANJU ZA VRIJEME RATNOG STANJA, KOJI SE RAČUNA U PENZIJSKI STAŽ, IMAJU PRIPADNICI CIVILNE ZAŠTITE KAO I OBVEZNICI RADNE OBAVEZE RASPOREĐENI U JEDINICAMA RADNE OBAVEZE ZA VRIJEME KOJE SU PROVELI U CIVILNOJ ZAŠTITI, ODNOSNO NA IZVRŠAVANJU RADNE OBAVEZE AKO SU BILI NEZAPOSLENI.

Iz obrazloženja:

Prema odredbama člana 22. u vezi sa članom 21. stav 1. preuzetog Zakona o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja (Sl.list SFRJ broj 23/82 do 44/90) osiguranik pravo na prijevremenu starosnu penziju može steći i sa 55 godina života i navršениh najmanje 35 godina penzijskog staža (muškarac). Tuženi i prvostepeni organ su utvrdili da ukupan penzijski staž tužitelja iznosi 34 godine, 10 mjeseci i 2 dana pa su pravilno odbili njegov zahtjev za ostvarivanje prava na prijevremenu starosnu penziju.

Prema podacima iz predmeta spisa kao i osporenog rješenja u ukupni penzijski staž tužitelju je uračunato, kao poseban staž u jednostrukom trajanju, i vrijeme od 08.04.1992 do 22.11.1995.godine, koje je tužitelj proveo kao nezaposleno lice koje je mobilizirano u civilnoj zaštiti u vrijeme trajanja ratnog stanja (člana 219. stav 2. Zakona o odbrani Sl.novine FBiH broj:15/96).

Upustvo o kriterijima za bliže određivanje vremena koje se računa u penzijski staž, kao poseban staž u jednostrukom trajanju ("Sl.n. FBiH" broj:30/98) na osnovu koga je tužitelju ovaj period priznat u poseban staž, doneseno je na osnovu člana 219. stav 3. Zakona o odbrani. Tim Uputstvom izričito je propisano da po osnovu citiranog člana pripadnicima civilne zaštite pripada pravo na poseban staž u jednostrukom trajanju, koji se računa u penzijski staž, za period od 8.4.1992. godine do 22.11.1995. godine. Tužitelj stoga neosnovano ukazuje da mu je u posebni staž trebalo uračunati vrijeme do 31.01.1996.godine.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-1429/00 od 1.7.2004.g.)

33.

**Član 18. tačka 13. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga
(prečišćeni tekst)**

INVALIDSKO LICE KOJE JE UVEZLO PUTNIČKI AUTOMOBIL BEZ OBAVEZE PLAĆANJA POREZA NA PROMET I KOJE JE PRIJE ISTEKA ZAKONSKOG ROKA OD PET GODINA, PODNIJELO ZAHTJEV ZA RAZREZ POREZA RADI PRODAJE AUTOMOBILA, DUŽNO JE DA PLATI POREZ NA PROMET PREMA POREZNOJ OSNOVICI KOJA ČINI NABAVNU VRIJEDNOST AUTOMOBILA UZ OBAVEZU PLAĆANJA I ZATEZNIH KAMATA.

Iz obrazloženja:

Neosnovano se u tužbi ističe da je nadležni organ pogrešno postupio kada je u konkretnom slučaju, nakon što je tužitelj koji je prethodno kao invalidno lice oslobođen plaćanja fiskalnih obaveza za uvezeni "Hyundai" putnički automobil, podnio zahtjev za razrez poreza, o istom odlučio primjenom člana 18. stav 1. tačka 13. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga ("Službene novine FBiH", broj:49/02 - prečišćen tekst). Ovo stoga što je tužitelj prije isteka petogodišnjeg roka od vremena uvoza predmetnog automobila, faktički sâm odustao od povlastice koju je koristio tražeći nakon nepune dvije godine od dana uvoza automobila, da mu se izvrši razrez poreza. Takva pravna situacija se i po ocjeni suda izjednačava sa onom koja je regulisana naprijed navedenim zakonskim odredbama, pa su neosnovani navodi iz tužbe da tužitelj nije prekršio zakonske uslove koji su mu omogućili

oslobađanje od plaćanja poreza, budući da, kako sâm u tužbi navodi, razrez poreza traži kako bi se mogao dovesti u status koji mu daje pravo da automobil otuđi. Tačan je, naime, navod iz tužbe, da on ima pravo izmiriti poreske obaveze, ali samo na način i u visini koja je zakonom propisana budući da zakonodavac nijednom odredbom nije propisao pravo lica koje je odustalo od priznate povlastice da mu se period kroz koji je on koristio takav automobil, potpuno zanemari i da se uzme kao da ga je nabavio onog momenta kada je podnio zahtjev za naplatu poreskih obaveza. Dakle, on ima pravo da se njegovo vozilo, kako u tužbi navodi, tretira kao vozilo kupljeno bez povlastice, ali samo od dana kada je faktički nabavljeno, što podrazumijeva tadašnju vrijednost automobila kao osnovicu za razrez poreza, te kamatu iz člana 31. istog zakona od dana nabavke do dana plaćanja poreza.

Budući da su nadležni organi, kako iz spisa proizilazi, upravo tako i postupili, uzimajući za osnovicu fakturnu vrijednost robe, koju je Porezna uprava - Ispostava B. i tada, prilikom donošenja rješenja o oslobađanju tužitelja od plaćanja poreza utvrdila, u tužbi se neosnovano ističe da je poresku osnovicu trebalo utvrditi do visine koju je Carinarnica S. rješenjem broj:UP/I-16-8-5709/02 od 03.12.2002.godine komisijski utvrdila i to na dan podnošenja zahtjeva za plaćanje carine. Ovo stoga što je članom 18. stav 1. tačka 13. navedenog Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga, izričito propisano da će se u ovakvim slučajevima porez na promet naplatiti kao da je poreska obaveza nastala u času nabavke, što podrazumijeva nabavnu vrijednost te robe u tom trenutku, a ne vrijednost automobila nakon što je on korišten, odnosno na dan podnošenja zahtjeva za razrez poreza.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-3714/03 od 1.9.2004.g.)

34.

Član 3. stav 1. i 2. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima

LICU KOJEM JE AKTOM DAVAOCA STANA NA KORIŠTENJE DODIJELJEN STAN NA KORIŠTENJE, A NA OSNOVU TOG AKTA NIJE ZAKLJUČEN UGOVOR O KORIŠTENJU STANA, NITI JE TO LICE USELILO U DODJELJENI STAN, NA ISPUNJAVA ZAKONSKE PRETPOSTAVKE ZA OSTVARIVANJE PRAVA NA POVRAT U POSJED TOG STANA BEZ OBZIRA NA NJEGOV IZBJEGLIČKI STATUS.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je odbio tužbu tužioca, kojom je osporio zakonitost rješenja tuženog od 03.04.2002. godine, prihvatajući u cjelosti činjenično stanje utvrđeno u upravnom postupku, koji je predhodio donošenju tog rješenja kao i

pravni stav organa uprave izražen u tom rješenju. Iz obrazloženja pobijane presude proizilazi da je u upravnom postupku, na osnovu provedenih dokaza i uvida u pismene dokaze pribavljene u toku postupka, utvrđeno da tužilac nije nikada uselio u predmetni stan, koji je rješenjem o dodjeli stana RO "N." M. OOUR "Prerada papira" M. broj: SK-137/89 od 20.10.1989. godine dodjeljen njemu i članovima njegovog porodičnog domaćinstva, a što se žalbom ne osporava, a niti se osporavalo tužbom. Polazeći od ovog utvrđenja, organi uprave, kao i prvostepeni sud, smatraju da tužiocu ne pripada pravo na vraćanje stana u posjed u smislu odredaba Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima, ne navodeći o kojim se konkretno odredbama ovog zakona radi.

Prema odredbi člana 3. stav 1. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima ("Službene novine Federacije BiH", broj: 11/98, 38/98, 12/99, 18/99, 27/99 i 43/99), pravo na povratak u posjed napuštenog stana pripada nosiocu stanarskog prava ili članu njegovog porodičnog domaćinstva (član 6. Zakona o stambenim odnosima), a u smislu stava 2. navedenog člana ovo pravo pripada osobama koje su napustile svoje stanove između 30. aprila 1991. godine i 4. aprila 1998. godine, jer se te osobe smatraju izbjeglicama i raseljenim licima prema Aneksu 7 Opšteg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini. Iz navedenih zakonskih odredbi proizilazi da samo ona lica koja imaju status nosioca stanarskog prava ili člana njegovog porodičnog domaćinstva mogu ostvariti pravo na povrat u stan ako su izbjeglice ili raseljena lica. U tužiočevom slučaju navedeni zakonski uslovi nisu ispunjeni, jer tužilac sa svojom porodicom nikada nije uselio u sporni stan i na taj način nije ni stekao svojstvo nosioca stanarskog prava, bez obzira na okolnosti zbog kojih je bio spriječen da useli u dodjeljeni stan.

Kod ovakvog stanja stvari upravni organi su pravilno i zakonito odlučili kada su odbili zahtjev tužitelja za povrat u predmetni stan kako je to pravilno ocijenio i prvostepeni sud. Na drugačije rješenje ove upravne stvari nisu mogli biti od uticaja prigovori iz tužbe, jer tužilac nije pružio dokaze da je nakon donošenja akta o dodjeli stana u taj stan i uselio.

S obzirom na iznijete razloge sud ne nalazi da je pobijanom presudom prvostepenog suda povrijeđen zakon na štetu tužioca, pa je primjenom člana 43. stav 2. Zakona o upravnim sporovima žalbu kao neosnovanu odbio.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: UŽ-422/02 od 22.9.2004.g.)

35.

Član 77. stav 1. Zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca

VOJNOM INVALIDU PRIPADA PRAVO NA INVALIDNINU, DODATAK ZA NJEGU I POMOĆ OD STRANE DRUGOG LICA I DRUGA PRAVA POČEV OD DANA KADA JE PRVI PUT ZVANIČNO KONSTATOVANO ODNOSNO VERIFIKOVANO NJEGOVO ZDRAVSTVENO STANJE NA TEMELJU KOJEG SE PRIZNAJU ODREĐENA PRAVA, JER JE OD TADA VOJNI INVALID I ZVANIČNO ISPUNIO USLOVE ZA PRIZNAVANJE TIH PRAVA, A NE OD DANA KADA JE OD STRANE NADLEŽNE LJEKARSKE KOMISIJE NA TEMELJU TAKVOG ZDRAVSTENOG STANJA PROCIJENJEN STEPEN NJEGOVE INVALIDNOSTI.

Iz obrazloženja:

Iz spisa predmeta vidi se da je u ranijem postupku presudom ovog suda broj:Už-214/00 od 12.4.2001.godine uvažena žalba tužitelja, pobijana presuda Kantonalog suda u Z. (broj:U-277/99) preinačena i riješeno tako što su ranije rješenje tuženog kao i ranije prvostepeno rješenje Sekretarijata za boračko invalidsku zaštitu O.M. broj:02-560-100/98 od 27.5.1998.godine poništeni i predmet vraćen prvostepenom organu na ponovno rješavanje.

Ovako je Vrhovni sud Federacije BiH odlučio, kako to proizilazi iz obrazloženja navedene presude, iz razloga što je tužitelj u toku upravnog postupka ukazivao na česte epileptičke napade, prema kojoj činjenici, ukoliko je tačna, tužitelju pripada pravo na tuđu njegu i pomoć shodno članu 2. Pravilnika o medicinskim indikacijama za razvrstavanje vojnih invalida, a što uopće nije bio predmet utvrđivanja nadležnog stručnog organa vještačenja.

Postupajući po naprijed navedenoj presudi ovog suda, prvostepeni upravni organ donio je privremeno rješenje broj:01/5-41-1571/02 od 23.7.2002.godine, kojim je tužitelju kao ratnom vojnom invalidu II grupe sa 100% invaliditeta trajno (počev od 1.12.1994.godine) priznao svojstvo ratnog vojnog invalida I grupe sa 100% invaliditeta privremeno, sa pravom na ličnu invalidninu i pravom na dodatak za njegu i pomoć drugog lica, a sve to počev od 1.2.2002.godine do 20.1.2003.godine, pozivajući se pri tom na član 77. preuzetog Zakona osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca. Ovako je prvostepeni organ odlučio na temelju nalaza, ocjene i mišljenja Ljekarske komisije za pregled lica obuhvaćenih navedenim zakonom broj:RVI:5/02 od 8.1.2002.godine i 10.6.2002.godine, prema kojim je utvrđeno da je došlo do pogoršanja zdravstvenog stanja imenovanog pa se invaliditet cijeni po tački 149. c. preuzetog Pravilnika o utvrđivanju procenta vojnog invaliditeta ("Službeni list SFRJ", broj:7/82), te po tački 150.e. istog u visini 100% I grupa, zbog čega mu je utvrđen stepen invalidnosti u procentu 100% I grupa sa pravom na I stepen tuđe njege i pomoći u skladu sa članom 2. stav 1. alineja 4. Pravilnika o medicinskim indikacijama za razvrstavanje vojnih invalida od I do IV grupe prema stepenu potrebe za njegovom i pomoći od strane drugog lica i grupi vojnog invaliditeta.

Na navedeno rješenje tužitelj je izjavio žalbu koju je tuženi odbio, jer je našao da je prvostepeni upravni organ pravilno odlučio kada je tužitelju priznao pravo na ličnu invalidninu i pravo na tuđu njegu i pomoć počev od 1.2.2002. do 20.1.2003. godine a shodno naprijed navedenom članu 77. Zakona o osnovnim pravima ratnih vojnih invalida i porodica palih boraca.

Odredbama člana 77. naprijed navedenog zakona, na koji se u obrazloženjima svojih rješenja pozivaju oba upravna organa, propisano je, između ostalog, da vojni invalid ima pravo na invalidninu, dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica, ortopedski dodatak i stalni invalidski dodatak od prvog dana narednog mjeseca poslije dana ispunjenja uslova propisanih ovim zakonom za priznavanje tih prava.

Iz citirane zakonske odredbe logičnim i gramatičkim tumačenjem jasno proizilazi da je za priznavanje spornih prava bitan dan kada je prvi put zvanično konstatovano odnosno verifikovano zdravstveno stanje na temelju kojeg se priznaju određena prava, jer je tada vojni invalid zvanično ispunio uvjete za priznavanje tih prava, a ne dan kada je od strane nadležne ljekarske komisije na temelju takvog zdravstvenog stanja procjenjen stepen njegove invalidnosti. Stoga, ne osporavajući da je gore navedeno zdravstveno stanje tužitelja utvrđeno na pregledu dana 8.1.2002. godine, ovaj sud nalazi da navedeni datum nije automatski i datum ispunjenja uslova za sticanje predmetnih prava, već je to dan nastalog zdravstvenog stanja, odnosno pogoršanja istog, koje je dovelo do nastupanja utvrđenog stepena invalidnosti.

Iz navedenih razloga, obzirom da iz nalaza i mišljenja prvostepene ljekarske komisije od 8.1.2001. godine proizilazi da tužitelj od 1997. godine i pored terapije ima krize svijesti u formi epi napada koje se javljaju svakodnevno i učestalo po nekoliko puta u toku dana, te su klinički verifikovani pri hospitalizaciji na Neurologiji u Z. (februar 2000. godina), ovaj sud nalazi da su upravni organi spornu odluku donijeli na temelju nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. U predmetnoj upravnoj stvari, naime, bilo je potrebno utvrditi datum kada je prema postojećoj medicinskoj dokumentaciji došlo do pogošanja zdravstvenog stanja tužitelja na temelju kojeg mu se priznaje I stepen invalidnosti sa 100% invaliditeta, odnosno do nastupanja uvjeta za priznavanje prava na tuđu njegu i pomoć.

Stoga je valjalo primjenom člana 38. stav 2. u vezi sa članom 35. stav 3. Zakona o upravnim sporovima, tužbu uvažiti, osporeno kao i prvostepeno rješenje poništiti i predmet vratiti prvostepenom organu na ponovno rješavanje kako bi se u ponovnom postupku, postupajući po primjedbama ovog suda, donijelo novo na zakonu zasnovano rješenje.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-2330/02 od 16.10.2003.g.)

36.

Član 249. stav 1. tačka 1. Zakona o upravnom postupku

NE PRESTAVLJA NOVU ČINJENICU, ZBOG KOJE BI SE MOGLA DOZVOLITI OBNOVA UPRAVNOG POSTUPKA, SAZNANJE STRANKE DA JE U DRUGIM SLIČNIM SLUČAJEVIMA DRUGAČIJE ODLUČENO.

Iz obrazloženja:

Iz podnijetog prijedloga tužioca za obnovu postupka proizilazi da taj prijedlog zasniva na razlozima iz člana 249. st.1. tač.1. Zakona o upravnom postupku ("Službene novine Federacije BiH" broj: 2/98 i 48/99) tj. iz razloga ako se sazna za nove činjenice, ili se nađe ili stekne mogućnost da se upotrebe novi dokazi koji bi, sami ili u vezi s već izvedenim i upotrebljenim dokazima, mogli dovesti do drugačijeg rješenja, da su te činjenice, odnosno dokazi bili izneseni ili upotrebljeni u ranijem postupku.

Kao nove činjenice, odnosno dokaze tužilac smatra pravno stanovište izneseno u presudi ovog suda koja je objavljena u dnevnoj štampi, a iz kojeg stanovišta je saznao da u vrijeme carinjenja robe po UCD br.25261 od 31.12.1997.g. tuženi nije mogao po zakonu naplatiti posebnu pristojbu u iznosu od 3.395,00 KM.

Po ocjeni ovoga suda pravno stanovište iznijeto u presudi suda u nekom drugom upravnom sporu, u konkretnom slučaju, nije nova činjenica ili novi dokaz na osnovu kojeg bi se dozvolila obnova okončanog upravnog postupka u smislu čl. 249. stav 1. tačka 1. Zakona o upravnim sporovima.

Iz navedenih razloga i po nalaženju ovog suda u konkretnom slučaju nisu ispunjeni uvjeti iz čl. 249. st.1. tač.1. Zakona o upravnom postupku za obnovu okončanog upravnog postupka, pa su organi uprave pravilno odbili prijedlog tužioca za obnovu upravnog postupka, zbog čega je tužbu kao neosnovanu valjalo odbiti temeljem člana 38. st. 2. Zakona o upravnim sporovima.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-4373/01 od 3.6.2004.g.)

37.

Član 262. stav 1. i 2. Zakona o upravnom postupku

Član 9. Zakona o upravnim sporovima

PISMENO OBAVIJEŠTENJE ORGANA UPRAVE KOJIM SE STRANKA OBAVIJEŠTAVA DA ORGAN UPRAVE NE PRIHVATA NJEN ZAHTJEV ZA UKIDANJE I MIJENJANJE PRAVOSNAŽNOG RJEŠENJA I KADA JE DONIJETO U FORMI RJEŠENJA NEMA KARAKTER UPRAVNOG AKTA PROTIV KOJEG SE MOŽE IZJAVITI ŽALBA ILI POKRENUTI UPRAVNI SPOR.

Iz obrazloženja:

Zahtjevom od 03.08.1990. godine tužitelj je zahtjevao da se izmjeni pravosnažno rješenje Filijale tuženog u S. broj:1205460311 od 16.09.1988. godine primjenom člana 265. (sada 262.) Zakona o opštem upravnom postupku, tako da se utvrdi da je njegov otac stupio u sastav NOV-a 27.07.1941. godine i da je poginuo u mjesecu decembru 1942. godine kao borac NOV-a, iz razloga što je rješenjem od 16.09.1988. godine odbijen njegov zahtjev za utvrđivanje naprijed navedenih činjenica.

Dopisom od 11.10.1990. godine Filijala S. je obavjestila tužitelja da rješenjem od 16.09.1988. godine nije povrijeđen materijalni propis i da nema potrebe mijenjati navedeno prvostepeno rješenje.

Odredbom člana 265. stav 2. preuzetog Zakona o opštem upravnom postupku (sada član 262. stav 2. Zakona o upravnom postupku) propisano je da se pod uslovima iz stava 1. ovog člana a po zahtjevu stranke, može ukinuti ili izmijeniti i pravosnažno rješenje koje je nepovoljno po stranku. Ako organ nađe da nema potrebe da se rješenje ukine ili izmijeni, dužan je o tome obavjestiti stranku.

Obavještenje u smislu stava 2. citiranog člana nema karakter upravnog akta iz člana 6. ZUS-a (sada član 9. ZUS-a) s obzirom na to da odbijanje odnosnog zahtjeva stranke ne predstavlja odlučivanje o nekom pravu ili obavezi tužitelja. Protiv takvog obavještenja nema mjesta izjavljivanju žalbe, niti je dopušteno vođenje upravnog spora, pošto je to pravo dato samo u slučaju donošenja rješenja kojim se mijenja ili ukida ranije pravosnažno rješenje, a ne i u slučaju kada upravni organ nađe da ovakvoj izmjeni ili ukidanju pravosnažnog rješenja nema mjesta, kakav je slučaj u konkretnoj stvari.

Stoga je tuženi organ osporenim rješenjem pravilno odbacio žalbu tužitelja kao nedopuštenu u skladu sa odredbom člana 239. stav 1. ZUP-a.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-2171/99 od 18.6.2004.g.)

38.

Članovi 41. i 42. Zakona o upravnim sporovima

PROTIV RJEŠENJA VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BiH KOJIM JE ODBIJEN ILI ODBAČEN ZAHTJEV TUŽITELJA ZA ODLAGANJE IZVRŠENJA

UPRAVNOG AKTA, KOJIM MU JE NALOŽENA ODREĐENA OBAVEZA, NIJE DOZVOLJENA ŽALBA PA SE KAO TAKVA MORA ODBACITI.

Iz obrazloženja:

Sud je ispitao da li postoje procesno pravne pretpostavke za izjavljivanje žalbe protiv rješenja ovog suda, pa je našao da ne postoje iz slijedećih razloga:

U smislu odredbe člana 41. Zakona o upravnim sporovima ("Sl. novine FBiH", broj 2/98 i 8/00) žalba kao pravni lijek dozvoljena je samo protiv odluke najvišeg suda kantona donesene u upravnom sporu, dok protiv drugih odluka pa ni odluke Vrhovnog suda FBiH, kojom je odlučeno o zahtjevu za odlaganje izvršenja osporenog upravnog akta, žalba nije dozvoljena jer to zakonom nije izričito određeno.

Na ovaj slučaj se ne mogu u smislu odredbe člana 60. Zakona o upravnim sporovima, primijeniti ni odredbe člana 233. Zakona o parničnom postupku ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, br. 53/03) jer je izričitim odredbama člana 41. Zakona o upravnim sporovima žalba kao pravni lijek dozvoljena isključivo protiv odluke (presude ili rješenja) najvišeg suda Kantona, a ne i protiv odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, u protivnom ovaj sud bi bio u istoj stvari i prvostepeni i drugostepeni sud.

Stoga je žalbu kao nedozvoljenu valjalo odbaciti rješenjem, na osnovu odredbe člana 42. stav 3. Zakona o upravnim sporovima.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: UŽ-413/04 od 2.9.2004.g.)

39.

Članovi 71., 77. i 78. stav 2. Zakona o upravnim sporovima

ZAHTJEV ZA ZAŠTITU SLOBODA I PRAVA ZAJAMČENIM USTAVOM KOJA SU POVRIJEĐENA RADOM SLUŽBENOG LICA NE MOŽE SE PODNIJETI PROTIV SUDIJA, VEĆ ISKLJUČIVO PROTIV SLUŽBENIH LICA U ORGANIMA UPRAVE KOJI SVOJIM RADNJAMA PROTIVNO ZAKONU NEPOSREDNO SPRIJEČAVAJU ILI OGRANIČAVAJU ODREĐENOM POJEDINCU VRŠENJE USTAVOM ZAJAMČENE SLOBODE I PRAVA

Iz obrazloženja:

Odredbama člana 71. Zakona o upravnim sporovima ("Službene novine FBiH", br. 2/98 i 8/00) propisano je da se zaštita sloboda i prava zajamčenih Ustavom osiguravaju i u slučaju ako su te slobode ili prava povrijeđena radnjama službenih osoba u organima uprave, kojim se protivno zakonu

neposredno spriječava ili ograničava određenom pojedincu vršenje takve slobode ili prava i ako nije osigurana druga sudska zaštita.

Polazeći od navedenih odredaba, a imajući u vidu da upravo ove odredbe decidno određuju da su to službene osobe u organu uprave odnosno odgovorne osobe u preduzeću, tj. društvu ili ustanovi, to je prvostepeni sud izveo pravilan zaključak da sudija i predsjednik suda (a protiv kojih je i podnesen zahtjev za zaštitu sloboda i prava građana zajamčenih Ustavom) nisu lica obuhvaćena navedenim odredbama.

Prema tome, zahtjev za zaštitu sloboda i prava građana zajamčenih Ustavom se ukazuje kao nedopušten, pa je prvostepeni sud pravilno postupio kada je analognom primjenom odredbe člana 26. stav 1. tačka 1. citiranog zakona zahtjev tužitelja odbacio.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: UŽ-360/04 od 22.10.2004.g.)

40.

Članovi 45. i 49. stav 1. Zakona o upravnim sporovima

ZAHTJEVOM ZA VANREDNO PREISPITIVANJE SUDSKE ODLUKE KAO VANREDNIM PRAVNIM LIJEKOM NE MOŽE SE POBIJATI RJEŠENJE VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BIH, KOJIM JE ODBAČEN ZAHTJEV TUŽITELJA ZA ODLAGANJE IZVRŠENJA UPRAVNOG AKTA, PA SE TAKAV ZAHTJEV ODBACUJE KAO NEDOZVOLJEN.

Iz obrazloženja:

Članom 45. Zakona o upravnim sporovima ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj 2/98) bilo je propisano da protiv pravosnažne sudske odluke najvišeg suda kantona, kao i protiv odluke vijeća Vrhovnog suda Federacije donesene u upravnom sporu, stranka može Vrhovnom sudu Federacije podnijeti zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke. Članom 7. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj 8/00) ova zakonska odredba je dopunjena i izmjenjena utoliko što su iza riječi "kantona" dodane riječi "donesene u upravnom sporu", a riječi "u upravnom sporu" zamijenjene su riječima "po žalbi", pa nakon ovih izmjena i dopuna član 45. glasi: "Protiv pravosnažne sudske odluke najvišeg suda kantona-županije donesene u upravnom sporu, kao i protiv odluke vijeća Vrhovnog suda Federacije donesene po žalbi, stranka može, Vrhovnom sudu Federacije podnijeti zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke". Dakle, nakon stupanja na snagu navedenog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima (stupio na snagu 23.3.2000. godine) stranka može podnijeti zahtjev za vanredno preispitivanje samo protiv onih odluka Vrhovnog

suda Federacije koje su donesene po žalbi, a ne i protiv onih koje su donesene u upravnom sporu.

Kako je tužitelj podnio zahtjev za vanredno preispitivanje rješenja Vrhovnog suda Federacije donesenog u upravnom sporu, kojim je njegov zahtjev za odgodu izvršenja upravnog rješenja, a ne po žalbi, i to dana 22.9.2004. godine kada je navedeni Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima već bio na snazi, to je njegov zahtjev nedozvoljen, pa ga je ovaj sud odbacio primjenom člana 49. stav 1. Zakona o upravnim sporovima. (Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Uv1-30/04 od 6.10.2004.g.)

41.

Članovi 19. stav 4. i 25. stav 2. Zakona o upravnim sporovima

NE MOŽE SE U POSTUPKU PO IZJAVLJENOJ ŽALBI PROTIV ODLUKE KANTONALNOG SUDA PODNOSITI ZAHTJEV ZA ODGODU IZVRŠENJA UPRAVNOG AKTA, VEĆ SAMO PO TUŽBI U UPRAVNOM SPORU.

Iz obrazloženja:

Podneskom od 02.09.2004. godine tužiteljica je, kao privremeni korisnik stana, postavila zahtjev za odgodom iseljenja iz predmetnog stana do rješavanja njene žalbe na prvostepenu presudu.

Ovaj sud je odlučio kao u izreci ovoga rješenja iz sljedećih razloga:

Prema odredbama člana 19. stav 1. i 2. Zakona o upravnim sporovima („Službene novine F BiH“, broj:2/98 i 8/00) nadležni organ odnosno sud kome je tužba podnesena, povodom zahtjeva za odlaganje izvršenja osporenog akta će u roku tri dana donijeti rješenje kojim će odlučiti o zahtjevu za odgodom izvršenja. Pravilnim tumačenjem ovoga člana kojim se reguliše "odgoda izvršenja osporenog rješenja" proizlazi da je postavljanje ovakvog zahtjeva dozvoljeno samo u postupku po tužbi u upravnom sporu, a ne u postupku po izjavljenoj žalbi na odluku prvostepenog suda donesenu u upravnom sporu po njoj tužbi.

U konkretnom slučaju tužiteljica postavlja zahtjev za odgodu izvršenja osporenog rješenja u žalbenom postupku tako da se njen podnesak u procesno pravnom smislu ukazuje nedozvoljenim pa je ovaj sud analognom primjenom člana 25. stav 2. Zakona o upravnim sporovima, rješenjem odbacio zahtjev tužiteljice.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: UŽ-464/04 od 13.10.2004.g.)

42.

Članovi 4. i 9. Zakona o upravnim sporovima

ODLUKA KOMISIJE ZA IMOVINSKE ZAHTJEVE RASELJENIH LICA I IZBJEGLICA (CRPC), KOJOM SE NOSIOCU STANARSKOG PRAVA ILI ČLANU NJEGOVOG PORODIČNOG DOMAĆINSTVA VRAĆA U POSJED STAN, NIJE UPRAVNI AKT PA SE NE MOŽE POBIJATI TUŽBOM U UPRAVNOM SPORU.

Iz obrazloženja:

Tužitelj je podnio tužbu ovom sudu protiv Odluke broj:483-2542-1/1 od 9.12.1999.godine Komisije za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica (CRPC) kojom odlukom je potvrđeno da je Z.S. 1.aprila 1992.godine bio nosilac stanarskog prava na stanu u S. – C., Ulica A.C. broj 16 (nova adresa stana L.B. broj 14), kao i protiv zaključka o dozvoli izvršenja te odluke koji je donijela Uprava za stambena pitanja K.S. od 9.6.2003.godine, kojim je navedeni stan vraćen u posjed nosiocu stanarskog prava, a tužitelj kao privremeni korisnik istog obavezan da stan napusti u roku od 15 dana bez prava na aternativni smještaj.

Prema članu 9. Zakona o upravnim sporovima ("Službene novine FBiH", broj:2/98 i 8/00) upravni spor može se voditi samo protiv upravnog akta. Upravni akt u smislu tog zakona, jeste akt kojim nadležni organ iz člana 4. tog zakona rješava o izvjesnom pravu ili obavezi građanina ili pravnog lica u kakvoj upravnoj stvari. Prema članu 4. Zakona o upravnim sporovima pod organom, u smislu tog zakona, podrazumijevaju se organi uprave i upravne ustanove Federacije i kantona, gradonačelnik i općinski načelnik i gradske i općinske službe za upravu kao i institucije koje imaju javne ovlasti kad u vršenju javnih ovlasti rješavaju u upravnim stvarima.

Kako Komisija za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica (CRPC) nije organ iz člana 4. citiranog zakona, to njena odluka koju tužitelj pobija ne predstavlja upravni akt, pa se protiv iste ne može voditi upravni spor.

Navedena odluka predstavlja izvršni naslov u smislu odredaba člana 7. stav 6. Zakona o izvršenju Odluke Komisije za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica ("Službene novine FBiH", broj:43/99 i 51/00) na temelju koji se u upravnom postupku provodi izvršenje i u tom postupku obezbjeđuje nosiocu stanarskog prava ili članovima njegovog porodičnog domaćinstva povrat u posjed stana.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-1825/03od 8.9.2004.g.)

43.

Član 22. stav 1. Zakona o upravnim sporovima

Članovi 76., 77. i 78. Zakona o poreznoj upravi Federacije BiH

TUŽBA ZBOG NEDONOŠENJA RJEŠENJA PO IZJAVLJENOJ ŽALBI (TKZ. "ČUTANJE ADMINISTRACIJE") PROTIV RJEŠENJA POREZNE UPRAVE KANTONALNOG POREZNOG UREDA NE MOŽE SE PODNIJETI, JER TU ŽALBU RJEŠAVA ISTI KANTONALNI URED, PA UKOLIKO TAJ URED NE DONESE RJEŠENJE PO ŽALBI STRANKA IMA MOGUĆNOST DA IZJAVI ŽALBU FEDERALNOM MINISTARSTVU FINANSIJA KAO DRUGOSTEPENOM ORGANU.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 22. stav 1. Zakona o upravnim sporovima ("Sl.novine FBiH", broj:2/98 i 8/00) ako u upravnom postupku drugostepeni organ nije u roku od trideset dana donio rješenje po žalbi stranke protiv prvostepenog rješenja, a ne donese ga ni u daljem roku od sedam dana, po pismenom traženju, stranka može pokrenuti upravni spor kao da joj je žalba odbijena.

U konkretnom slučaju Porezna uprava Kantonalnog ureda Lj. je u skladu sa odredbom člana 7. stav 1. alineja 3. i člana 41. Zakona o poreznoj upravi Federacije BiH ("Sl.novine FBiH", broj:33/02) donijela rješenje 17.10.2003.godine o razrezu poreza na tvrtku za 2003.godinu, kojim je tužitelj obavezan da plati 6.000,00 KM, sa poukom o pravnom lijeku da se protiv ovog rješenja može izjaviti žalba istom Kantonalnom poreznom uredu Lj. u roku od 8 dana.

Dana 17.11.2003.godine tužitelj je protiv navedenog rješenja izjavio žalbu Kantonalnom poreznom uredu Lj., a dana 07.06.2004.godine podnio tužbu za pokretanje upravnog spora M. zbog nedonošenja rješenja tuženog organa – "ćutanja administracije" Kantonalnog poreznog ureda.

Prema odredbi člana 76. stav 2. Zakona o poreznoj upravi federacije porezni obveznik izjavljuje žalbu nadležnom Kantonalnom poreskom uredu ili Središnjem uredu Poreske uprave u roku od 8 dana od dana donošenja rješenja, a žalbu u prvom stepenu rješava nadležni Kantonalni porezni ured u roku od 15 dana od dana podnošenja žalbi i donosi novo rješenje (stav 2.).

Protiv rješenja donesenog od prvostepenog organa, iz prethodno člana, prema članu 77. stav 1. navedenog zakona, poreski obveznik ima pravo žalbe drugostepenom organu u roku od osam (8) dana od dana prijema rješenja prvostepenog rješenja, a prema stavu 2. tog člana, žalbu u drugom stepenu

rješava, Ministarstvo (Federalno ministarstvo finansija). Drugostepeni organ rješava po žalbi u roku od 15 dana od dana prijema žalbe, a protiv rješenja drugostepenog organa dopuštena je tužba Vrhovnom sudu Federacije prema stavu 1. člana 78. navedenog zakona.

Dakle, prema navedenim zakonskim odredbama Zakona o poreznoj upravi Federacije BiH, protiv rješenja drugostepenog organa – Federalnog ministarstva finansija dopuštena je tužba Vrhovnom sudu Federacije BiH kojom se pokreće upravni spor, pa i u slučaju kada ovaj organ ne donese rješenje po žalbi u zakonskom roku (15. dana).

U konkretnom slučaju tužitelj nije izjavio žalbu Federalnom ministarstvu finansija zbog nedonošenja rješenja Kantonalnog poreznog ureda, po izjavljenoj žalbi, nego je pokrenuo tužbom upravni spor protiv prvostepenog organa Kantonalnog poreznog ureda Lj., zbog nedonošenja rješenja po žalbi izjavljenoj protiv rješenja istog poreznog ureda od 17.10.2003.godine. Dakle, nije postupio po odredbama člana 76, 77. i 78. Zakona o poreznoj upravi Federacije BiH. Naime, tužitelju je stajala mogućnost da podnese žalbu drugostepenom organu – Federalnom ministarstvu finansija zbog nedonošenja rješenja Poreske uprave-Kantonalnog poreznog ureda Lj. po njegovoj žalbi izjavljenoj protiv rješenja iste porezne uprave od 17.10.2003.godine, što tužitelj nije učinio, nego je tužbu podnio prije isteka rokova iz člana 78. Zakona o poreskoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine i člana 22. Zakona o upravnim sporovima.

Zbog nepostojanja procesnih uslova za vođenje upravnog spora, tužbu je kao preuranjenu valjalo odbaciti na osnovu odredbe člana 26. stav 1. tačka 1. Zakona o upravnim sporovima.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-2695/04 od 21.10.2004.g.)

ABECEDNI STVARNI REGISTAR

KRIVIČNO PRAVO

Izuzete

- mogućnost vršenja sudijskih dužnosti sudije za predhodno saslušanje nakon prosljeđivanja predmeta sudećem vijeću 3

Nužna odbrana

- prekoračenje granica nužne odbrane 1

Povreda prava na odbranu

- obaveza izvođenja osumnjičenog radi davanja iskaza o prijedlogu za određivanje odnosno produženje pritvora 4

Osnovana sumnja

- preispitivanje osnovane sumnje nakon potvrđivanja optužnice 6

Spolne radnje

- ulaženje spolnog organa u tijelo žrtve ili ulaženje drugim djelovima tjela u spolne organe žrtve 2

Sporazum o priznanju krivnje

- značaj sporazuma o priznanju krivnje suoptuženih u odnosu na optuženog koji nije učestvovao u njegovom sklapanju 5

GRADANSKO PRAVO

Devize

- za povrat privremeno oduzetih deviznih sredstava zbog deviznog prekršaja nije nadležan sud 8

Načelo dispozicije stranaka

- obaveza iznošenja svih činjenica i dokaza već u odgovoru na tužbu 10

Nadležnost

- kantonalnog suda za sporove o naknadi štete zbog klevete 11
- za određivanje člana porodičnog domaćinstva za nosioca stanarskog prava nakon smrti ranijeg nosioca nije nadležan sud 7

Naknada plate

- za vrijeme čekanja posla utvrđena retroaktivno odlukom poslodavca 23

Naknada štete

- sniženje obaveze zbog obične nepažnje 17
- zbog klevete ne znači uvođenje cenzure štampe 18
- zbog klevete – nije potrebno utvrđivati intenzitet i trajanje duševnih bolova 18

Neaktivnost parničnih stranaka

- nije smetnja za okončanje parnice 9

Osnovni kapital društva

- povećanje osnovnog kapitala 24

Pravo na dom

- kod određivanja jednog od bivših bračnih drugova za nosioca stanarskog prava 19

Prekid parničnog postupka

- u slučaju likvidacije banke 12

Rok

- o prekluzivnom roku sud vodi računa po službenoj dužnosti 15
- za davanje pristanka na preuzimanje duga 16

Sudski registar

- brisanje firme drugog društva 25

Suvlasništvo

- pravo na korištenje i upravljanje cijelom stvari 20

Troškovi parničnog postupka

- u sporovima o naknadi štete zbog klevete 14

Ugovor o otuđenju nepokretnosti

- valjanost pismenog neovjerenog ugovora 21

Vlasništvo

- gubitak prava vlasništva na poljoprivrednom zemljištu 22

Žalba

- nije dopuštena na rješenje o određivanju sudske mjere o zabrani iznošenja neistinite činjenice (klevete) 13

UPRAVNO PRAVO

Eksproprijacija

- deeksproprijacija nekretnina koje su ekspropisane po zahtjevu ranijeg vlasnika može se izvršiti samo uz pristanak korisnika eksproprijacije 26

Građevinsko zemljište

- Preuzeto nacionalizovano građevinsko zemljište ne može se vratiti u posjed ranijeg vlasnika 27

Oružane snage

- Pripadnicima naoružanih formacija koje su se samoorganizovale poslije 15. aprila 1992. god. ne pripada status OS RBiH 28

Penzijsko i invalidsko osiguranje

- korisnicima penzije koju su ostvarili prije navršenih 40 godina penzijskog staža, odnosno 65 godina života, kao i korisnicima invalidske penzije koji zasnuju radni odnos penzija se ne isplaćuje za to vrijeme 29
- kćerki iza umrle majke koja je bila jedini korisnik porodične penzije, ne pripada pravo na porodičnu penziju 30
- sestra iza umrlog brata, koji je bio korisnik starosne penzije, ne može ostvariti pravo na porodičnu penziju 31
- pripadnicima civilne zaštite i obveznicima radne obaveze za vrijeme ratnog stanja ako su bili nezaposleni, priznaje se pravo na poseban staž u jednostrukom trajanju kao penzijski staž 32

Porez na promet proizvoda i usluga

- invalidno lice koje otuđi uvezeni putnički automobil prije isteka roka od pet godina plaća porez na promet prema nabavnoj cijeni automobila 33

-

Stambeni odnosi

- ne ispunjava zakonske uslove za povrat stana lice koje u dodijeljeni stan nije nikada uselilo 34

Vojni invalidi

- invalidnom licu pripadaju prava po osnovu invalidnosti od dana kada je zvanično verifikovano njegovo zdravstveno stanje na temelju kojeg se priznaju određena prava 35

Upravni postupak

- saznanje stranke da je u drugim sličnim situacijama drugačije odlučeno ne predstavlja novu činjenicu kao zakonsku pretpostavku za obnovu postupka 36
- obavještenje stranke u smislu člana 262. stav 2. ZUP-a, da organ uprave ne prihvata njen zahtjev za izmjenu pravosnažnog rješenja, nije upravni akt, pa ni u slučaju kada je dato u formi rješenja 37

Upravni spor

- Nije dozvoljena žalba protiv rješenja Vrhovnog suda FBiH kojim je odlučeno po zahtjevu tužitelja za odgodu izvršenja upravnog akta 38
- Zahtjev za zaštitu sloboda i prava zajamčenim Ustavom ne može se podnijeti protiv sudija, već samo protiv službenih lica u organima uprave 39
- Zahtjevom za vanredno preispitivanje sudske odluke ne može se pobijati rješenje Vrhovnog suda FBiH, kojim je odlučeno o odgodi izvršenja upravnog akta 40
- Zahtjev za odgodu izvršenja upravnog akta ne može se podnositi u postupku po izjavljenoj žalbi protiv kantonalne odluke 41
- odluka Komisije za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica (SRPC) kojom se odlučuje o povratu stana nije upravni akt 42
- Ne može se podnijeti tužba zbog "ćutanja administracije" protiv Porezne uprave Kantonalnog ureda koji nije u zakonskom roku odlučio po žalbi izjavljenoj protiv rješenja istog ureda 43

REGISTAR PRIMIJENJENIH PROPISA

KRIVIČNO PRAVO

- Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine Federacije BiH”, br. 36/03, 37/03, 21/04 i 69/04);
- Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine Federacije BiH”, br.35/03, 37/03, 56/03 i 78/04).

GRADANSKO PRAVO

- Zakon o parničnom postupku, predhodni (Sl. novine FBiH br. 42/98)
- Zakon o parničnom postupku, važeći (Sl. novine FBiH br. 53/03)
- Zakon o postupku upisa pravnih osoba u sudski registar (Sl. novine FBiH, br. 4/00 do 50/03)
- Zakon o stambenim odnosima (Sl. list SRBiH br. 14/84 do 36/89 i Sl. novine FBiH, br. 11/98 do 19/99)
- Zakon o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo (Sl. novine FBiH br. 27/97 do 54/04)
- Zakon o deviznom poslovanju (Sl. list RBiH br. 2/92)
- Zakon o radnim odnosima (Sl. list RBiH br. 21/92)
- Zakon o zaštiti od klevete (Sl. novine FBiH br. 59/02)
- Zakon o privrednim društvima (Sl. novine FBiH br. 23/99 do 29/03)
- Zakon o javnom informisanju (Sl. list SRBiH br. 21/90)
- Zakon o bankama (Sl. novine FBiH br. 39/98 do 41/02)
- Zakon o obligacionim odnosima (Sl. list SFRJ br. 29/78, 39/85, 57/99, Sl. list SRBiH br. 2/92, 13/93, 13/94 i Sl. novine FBiH br. 29/03)
- Zakon o vlasničko-pravnim odnosima (Sl. novine FBiH br. 6/98 i 29/03)
- Zakon o prometu nepokretnosti (Sl. list SRBiH br. 38/78 – 22/91, Sl. list RBiH br. 21/92 do 18/94)
- Osnovni zakon o iskorištavanju poljoprivrednog zemljišta (Sl. list SFRJ br. 25/65, 12/67 i 14/70)

UPRAVNO PRAVO

PROPISI BIVŠE SFRJ

- Zakon o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca ("Službeni list SFRJ", br. 31/86 do 42/90)
- Zakon o opštem upravnom postupku ("Službeni list SFRJ" br. 47/86 – prečišćeni tekst)

REPUBLIČKI PROPISI (SRBiH i RBiH)

- Zakon o eksproprijaciji ("Službeni list SRBiH", br. 12/87 – prečišćeni tekst, 38/89 i "Službeni list RBiH", br. 15/94)
- Zakon o građevinskom zemljištu ("Službeni list SRBiH", br. 34/86, 1/90, 29/90, "Službeni list RBiH", br. 3/93 i 13/94)
- Zakon o oružanim snagama RBiH ("Službeni list RBiH", br. 4/92 do 13/94)

FEDERALNI PROPISI

- Zakon o upravnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", br. 2/98 i 48/99)
- Zakon o upravnim sporovima ("Službene novine Federacije BiH", br. 2/98 i 8/00)
- Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", br. 29/98)
- Zakon o odbrani Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 15/96)
- Upustvo o kriterijima za bliže određivanje vremena koje se računa u penzijski staž kao poseban staž u jednostrukom trajanju ("Službene novine Federacije BiH", br. 30/98)
- Zakon o porezu na promet proizvoda i usluga ("Službene novine Federacije BiH", br. 6/95 do 22/01 – prečišćeni tekst 49/02)
- Zakon o poreznoj upravi Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 33/02)
- Zakon o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima ("Službene novine Federacije BiH", br. 11/98 do 15/02)